

Büyükakıncı, Erhan (editör)

Savaş Kuramları – Temel Düşünürler ve Yaklaşımlar

Adres Yayınları® / 43

2. Baskı: Şubat 2021; 1. Baskı: Eylül 2015

ISBN: 978-975-250-046-4

© 2015, Adres Yayınları®

Yayın Yönetmeni: Hasan Yücel Başdemir

Sayfa Düzeni: Uluslararası Piri Reis Kültür Ajansı

Kapak Tasarımı: Muhsin Doğan

Baskı: Bizim Büro Matbaa

Adres: Zübeyde Hanım Mah. Sedef Cad. No: 6/A, İskitler, Altındağ, Ankara

Telefon: (312) 229 99 28 | Faks: (312) 229 99 29 | Sertifika No: 42488

LiBeRtE
yayıncı grubu

Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara

Telefon: (312) 230 87 03 | Faks: (312) 230 80 03

E-mail: info@liberte.com.tr | Web: www.liberte.com.tr

Sertifika No: 16438

Adres Yayınları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

Erhan Büyükakıncı

İstanbul'da doğan Erhan Büyükakıncı, orta öğrenimini Saint-Benoît Fransız Lisesi'nde tamamladıktan sonra 1992 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. Yüksek lisans ve doktora eğitimini Paris II (Panthéon-Assas) Üniversitesi'nde tamamladı ve halen akademik kariyerini 1994'ten beri çalışmakta olduğu Galatasaray Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde sürdürmektedir. 2002 yılında Uluslararası İlişkiler doçenti, 2008 yılında da aynı anabilim dalında profesör oldu. İstanbul, Marmara, Brüksel Hür Üniversiteleri ile Bişkek AGİT Akademisi, Harp Akademisi'nde de dersler vermiş ve araştırmaları desteklemiş olan Erhan Büyükakıncı, akademik çalışmalarını Uluslararası ilişkiler kuramları, dış politika analizi, uluslararası çatışmalar ve savaş çalışmaları ile Sovyet sonrası coğrafya, özellikle de Rus dış politikasına dair konularda yoğunlaştırdı. **Değişen Dünyada Rusya ve Ukrayna** (2005), **Sovyetler Birliği'nin Dağılmasından Yirmi Yıl Sonra Rusya Federasyonu: Türk Dilli Halklar ve Türkiye ile İlişkiler** (2012 - Doç. Dr. Eyüp Bacanlı ile birlikte) ve **Barış Çalışmaları** (2018) başlıklı derleme kitaplarının yanı sıra, Rusya, Ukrayna, Türk Dış Politikası, Orta Avrupa ve Orta Asya cumhuriyetleri ile savaş kuramlarına ilişkin birçok makalesi bulunmaktadır.

*Başta J. David Singer ve Quincy Wright olmak üzere savaşı anlamak ve çözümlmek için hayatlarını
adamış değerli meslektaşlarımızın aziz hatıralarına ...*

Özden Selcen SARI ÖZMELEK

Dr. Öğr. Üyesi - Çukurova
Üniversitesi İİBF Siyaset
Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
Bölümü

Editör Yardımcısı

Ali Murat ÖZDEMİR

Prof. Dr. - Hacettepe
Üniversitesi Hukuk
Fakültesi

Selcan SERDAROĞLU POLATAY

Doç. Dr. - Galatasaray
Üniversitesi İİBF
Uluslararası İlişkiler Bölümü

Cem KARADELİ

Prof. Dr. - Ufuk Üniversitesi İİBF
Siyaset Bilimi ve Uluslararası
İlişkiler Bölümü

Bilgehan ALAGÖZ

Dr. Öğr. Üyesi
Marmara Üniversitesi
Ortadoğu Arş. Enst.

Özgün ERLER BAYIR

Doç. Dr.
İstanbul Üniversitesi SBF
Uluslararası İlişkiler Bölümü

Kıvılcım ROMYA BİLGİN

Dr. Öğr. Üyesi - Başkent
Üniversitesi İletişim
Fakültesi

Menent SAVAŞ CAZALA

Doç. Dr.
Galatasaray Üniversitesi İİBF
Uluslararası İlişkiler Bölümü

Bilgehan EMEKLİER

Öğr. Gör. Dr. - Celal Bayar
Üniversitesi İİBF
Uluslararası İlişkiler Bölümü

Yeliz KULALI MARTİN

Dr. Öğr. Üyesi
Galatasaray Üniversitesi İİBF
Uluslararası İlişkiler Bölümü

Neyran AKYILDIZ

Dr - WWF İletişim Müdürü

Pelin MUSABAY BAKI

Dr - T.C. Dışişleri Bakanlığı

Nihal ERGÜL EMEKLİER

Dr - Galatasaray Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler doktora
programı

Osman ERGÜL

Arş. Gör. / Doktora öğrencisi
Galatasaray Üniversitesi İİBF
Uluslararası İlişkiler Bölümü

Murat GÜNEYLİOĞLU

Arş. Gör. Dr. - Kırklareli
Üniversitesi İİBF Uluslararası
İlişkiler Bölümü

Zehra GÜRSOY

Doktora öğrencisi
Yıldız Teknik Üniversitesi
İİBF
Uluslararası İlişkiler Bölümü

Tuğçe KAFDAĞLI KORU

Doktora öğrencisi
Yıldız Teknik Üniversitesi
İİBF Uluslararası İlişkiler
Bölümü

Hasan Deniz PEKŞEN

Dr. Öğr. Üyesi - İstanbul
Okan Üniversitesi İYB
Fakültesi

Cem İ. SAVAŞ

Dr. Öğr. Üyesi - İstanbul
Gelişim Üniversitesi İİSBF
Siyaset Bilimi ve Uluslararası
İlişkiler Bölümü

Aslıhan TURAN ZARA

Dr - Birmingham Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası
İlişkiler Bölümü

Arzu TURGUT

Doktora öğrencisi
Galatasaray Üniversitesi İİBF
Uluslararası İlişkiler Bölümü

Gülayşe ÜLGEN TÜREDİ

Arş. Gör. Dr. - Kırklareli
Üniversitesi İİBF Uluslararası
İlişkiler bölümü

Yener Kutsal YENİLMEZ

Doktora öğrencisi
Galatasaray Üniversitesi İİBF
Uluslararası İlişkiler Bölümü

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	XI
GİRİŞ	1

I. KISIM KLASİK DÜŞÜNÜRLER VE TARTIŞMALAR: MUTLAK SAVAŞ VE STRATEJİK DÜŞÜNCE 6

1. SUN TZU 8

Zehra GÜR SOY 9

Düşünürün Hayatı, Yaşadığı Dönem ve
düşünsel Zeminleri 9

Savaş Sanatı: Stratejik Düşünce ve Savaş
Kazanmak 11

Lider Olmak 14

İstihbarat ve Düşmanı Aldatmak 15

Halk ve İnsan Faktörü 16

Konfüçyüsçülük ve Sun Tzu 18

Antik Çin'in Askeri Klasikleri ve Sun Tzu 21

Sonuç Değerlendirmesi: Sun Tzu'nun Ulus-
lararası İlişkiler Disiplininde Tartışılması 25

Kaynakça 28

EK OLARAK: JAPONLARDA SAVAŞ SANATI.. 30

2. TUKİDİDES 34

Hasan Deniz PEKŞEN - Murat GÜNEYLİ- OĞLU..... 35

Yazarın Hayatına Bakış 35

Antik Yunan'da Savaş Kültürü 37

Peloponez Savaşları 40

Emperyal Düzeyde Savaşa Bakış 42

Yıpratma Savaşı 45

Strateji Tartışmaları 47

Güç Kavramı ve Güç Politikaları 49

Tukidides'in Mirası 50

Kaynakça 52

3. AQUINOLU THOMAS 54

Cem KARADELİ..... 55

Hayatı ve Düşüncesinin Zeminleri 55

20. Yüzyılda Vatikan 57

Başyapıtı: Summa Theologiae 58

Barış ve Savaş Kavramları 62

Haklı Savaş 67

Asal Erdemler ve Savaş 70

Aquinolu Thomas'ın Düşünsel Mirası 73

Sonuç Yerine 74

kaynakça 75

EK OLARAK: ORTAÇAĞ DÖNEMİNDE İSLAM'DA SAVAŞA BAKIŞ VE HAKLI SAVAŞ KAVRAMI 77	
İslam'da Savaş Kavramı	77
Kuran-ı Kerim ve Haklı Savaş	77
Ortaçağ İslam Düşünürleri ve Savaş	80

4. NICCOLÒ MACHIAVELLİ 82

Aslıhan TURAN ZARA	83
Hayatı ve Siyasal Kariyeri	83
Machiavelli ve Savaş: Genel Bakış	85
Machiavelli'de Virtù Kavramı ve İnsan Doğası	91
Askerlik (Savaşma) Sanatı	94
Machiavelli Düşüncesinde Roma'nın Emperyal Etkisi	99
Kaynakça	101

5. CARL VON CLAUSEWITZ 104

Kıvılcım ROMYA BİLGİN - Gülayşe ÜLGEN TÜREDİ	105
Clausewitz'i Okumak ve Anlamak	105
Clausewitz'in Yaşamı ve Kariyeri	106
Clausewitz'in Yaşadığı Dönemin Çalışmalarına Etkileri	109
Aydınlanmadan Romantizme Geçişte Clausewitz'i Yorumlamak	111
Dönemin Savaşları	119
Clausewitz'in Savaş Kuramı: Savaş Üzerine	128
Savaş Kuramının Esasları	131
Clausewitz'in Savaş Kuramında Üçlemenin Yeri	139
Çağdaş Tartışmalarda Clausewitz'i Ele	

Almak	152
Kaynakça	155
EK OLARAK: PRUSYA'DAN ALMANYA'YA ORDU GELENEĞİ	159

6. ANTOINE HENRI DE JOMINI 164

Pelin MUSABAY BAKİ	165
Düşünürün Yaşamı ve Yaşadığı Dönemin Etkileri	165
Yapıtlarına Genel Bakış	170
Savaş Sanatının Ana Hatları	172
Karşılaştırmalı Bakış ve Değerlendirme	179
Kaynakça	182
EK OLARAK: FRANSIZ STRATEJİ DÜŞÜNÜRLE- RİNE GENEL BİR BAKIŞ	184
Jacques-Antoine-Hippolyte de Guibert (1743-1790)	184
Louis-Nicolas D'avout (1770-1823)	185
Thomas Robert Bugeaud (1784-1849)	185
Charles J. Joseph Ardant Du Picq (1821- 1870)	186
Joseph Simon Gallieni (1849-1916)	187
Ferdinand Foch (1851-1929)	187
Louis Hubert G. Lyautey (1854-1934)	188

7. MICHAEL I. HANDEL 190

Gülayşe ÜLGEN TÜREDİ	191
Düşünürün Kariyeri ve Önemli Yapıtları	191
Savaşın Ustaları: Klasik Strateji Düşünürle- rine Bakış	193
Çatışma ve Savaşa Giden Yolda İstihbaratın Önemi	203
Savaşta Aldatma Yöntemleri	206

Sonuç Olarak	208
Kaynakça	209

8. JOHN KEEGAN 210

Yener Kutsal YENİLMEZ211

Düşünürün Hayatı ve Kariyeri.	211
Deneyim Olarak Savaş ve Liderler	212
Clausewitz'e Eleştiriler	217
Sonuç Yerine: Tarih ve Savaş Realitesi	224
Kaynakça	225

EK OLARAK - 1: MOĞOLLARDA SAVAŞ KÜLTÜRÜ VE SİYASET.226

Kaynakça	229
----------------	-----

EK OLARAK - 2: TÜRKLERDE SAVAŞ KÜLTÜRÜ VE SİYASET İLİŞKİSİ 230 |

Türk Destanlarında Savaş Kavramı ve Sembolik Öğeler	230
Selçuklu ve Osmanlı Dönemi Felsefi Temeller	233
Selçuklularda Askeri Kültür ve Savaş ..	235
Osmanlı İmparatorluğu'nda Ordu ve Savaş Kültürüne Genel Bakış	239
Kaynakça	242

9. VLADİMİR İ. LENİN 244

Ali Murat ÖZDEMİR - Özden Selcen SARI 245

Düşünürün Hayatı ve Siyasal Kariyeri ..	245
Emperyalizme bakışlar ve Lenin'in Vurgulamaları	250
Hobson'dan Emperyalizm Tartışmalarına Bakış	262
II. Dünya Savaşı Sonrasında Emperyalizm Çalışmaları	264

Hegemonya Tartışmaları	271
Sovyetler Birliği'nin Dağılmasından Sonraki Emperyalizm Çalışmaları	275
Sonuç Yerine	281
Kaynakça	283

II. KISIM

GELENEKSELÇİLİKTE DAVRANIŞSALCIĞA GEÇİŞ TARTIŞMALARI: SİSTEM, DEVLET VE SAVAŞ 286

10. QUINCY WRIGHT 288

Özgün Erler BAYIR - Özden Selcen SARI 289

Düşünürün Hayatı ve Kariyeri.	289
Wright'ın Düşüncesinde Farklı Paradigmaların Konumu	290
Başyapıt Olarak <i>A Study of War</i> Çalışması..	295
Savaşı Tanımlamak ve Anlamak.	297
Savaş Döngüleri	300
Wright'ın Mirası: Kuramsal ve Örgütsel Açılımlar	303
Savaş Kavramından Çatışma Etütlerine Geçiş	306
Sonuç Değerlendirmeleri.	310
Kaynakça	311

11. B. H. LIDDELL HART 316

Hasan Deniz PEKŞEN317

Düşünürün Hayatı ve Kariyeri.	317
------------------------------------	-----

Sun Tzu'nun İzinde ve Clausewitz'in Karşısında Hart ve Savaş	319
Hart ve Strateji: Dolaylı Tutum	322
I. Dünya Savaşından Soğuk Savaşa: Hart'ın Pratiğe Yönelik Değerlendirmeleri	325
Hart'ın Mirası	329
Kaynakça	330

12. RAYMOND ARON 332

İsmail Cem SAVAŞ. 333

Akademik Kariyer ve Temel Eserler	333
Aron'un Siyasal Düşüncesinin Gelişimi ve Önemli Eserleri	334
Soğuk Savaşın Aron'un Eserine Etkileri	339
Aron'un Uluslararası İlişkiler Anlayışı	343
Aron ve Uluslar Arasında Barış ve Savaş	346
Uluslar Arasında Barış ve Savaş'ı Anlamak.	349
Aron ve Uluslararası İlişkilerin Sosyolojisi	352
Aron'un Gözüyle Clausewitz	354
Savaşların Tarihselliği ya da Bukalemun Benzetmesiyle Savaş	356
Savaş-Siyaset İlişkisi	362
Aron ve Nükleer Çağda Savaş	366
Aron'un Eserlerine Yönelik Değerlendirmeler ve Eleştiriler	369
Sonuç yerine: Raymond Aron ve 21. Yüzyılda Savaş	371
Kaynakça	372

13. KENNETH N. WALTZ 376

Menent Savaş CAZALA

Akademik Kariyeri ve Temel Eserleri	377
---	-----

Savaşa Bakış: İnsan, Devlet ve Savaş ..	378
Savaşta İnsan Doğasını Tartışmak: Birinci İmge	381
İkinci İmge: Devlet	384
Savaşları Önlemenin Aracı Olarak Uluslararası Sistem	387
İnsan, Devlet ve Savaş Üzerine Eleştiriler	392
İnsan, Devlet ve Savaşın Ötesinde... ..	394
Sonuç Yerine	397
Kaynakça	399

14. ROBERT GILPIN 400

Neyran AKYILDIZ. 401

Hayatı, Akademik Kariyeri ve Disipline Katkıları	401
Disiplinde Yeni Açılımlar: Gilpin ve Uluslararası Politik İktisat	404
Hegemonik İstikrar Kuramı	410
Gilpin ve Hegemonik Savaş Kavramına Bakış	415
Savaş ve Dünya Politikasında Değişim: Gilpin'in Savaşa Bakış Açıları	419
Sonuç Yerine	421
Kaynakça	422

15. SAMUEL P. HUNTINGTON 424

Bilgehan EMEKLİER

Düşünürün Yaşamı ve Akademik Kariyeri	425
Konjonktürün Huntington'ın Dünya Görüşü ve Eserleri Üzerindeki Etkisi	426
Medeniyetler Çatışması ve Savaşın Yeniden İnşası	433
Mikro/Yerel Ölçekli Medeniyetler Çatışması:	

Fay Hattı Savaşları	436
Makro/Küresel Ölçekli Medeniyetler Çatışması: Çekirdek Devlet Savaşları	444
Sonuç Yerine	451
Kaynakça	456

16. EDWARD N. LUTTWAK 458

Hasan Deniz PEKŞEN 459

Yazarın Hayatı ve Akademik Kariyeri . . .	459
Modern Savaşın Mantiği: Clausewitz'e Referanslar	460
Luttwak ve Strateji.	464
Emperyal Düzlemde Savaş	467
Sonuç Yerine	470
Kaynakça	472

17. KALEVI J. HOLSTI 474

Murat GÜNEYLIOĞLU 475

Akademik Kariyer	475
Savaş Çalışmalarına İlişkin Holsti'nin Temel Yaklaşımları	478
Vestfalya'dan Viyana Kongresine: Büyük Barış Düzenlemeleri Arasında Savaşın Evrimi	480
Ulusçuluk Hareketleri ve Sanayileşme: Sa- vaşa Giden Yollar	486
Savaşlarda Yeni Dönem ve Yeni Sorunlar: 1945-1989	489
Savaş Durumu: Devlet ve Savaş İlişkisi	493
Üçüncü Tür Savaşlar, Dış Müdahaleler ve Bm'nin Rolü.	497
Üçüncü Tür Savaşlar ve Çözüm Arayışları .	501
Savaş Bir Kurum Mudur?	502

K. J. Holsti'nin Savaş Kuramlarına Katkısı	506
Kaynakça	509

III. KISIM SAVAŞIN BİLİMSEL ETÜDÜ: NEDENLER VE KORELASYONLAR 510

18. J. DAVID SINGER 512

Erhan BÜYÜKAKINCI 513

Düşünürün Hayatı ve Akademik Kariyeri	513
Singer ve Davranışsal Yöntem.	517
Nüfuz Etme Yaklaşımından Çatışmacılığın Analizine	521
Cow Projesi: Savaşın Kantitatif Verilerle Okunması	522
Savaşı Tanımlamak	526
Savaşı Kategorilendirmek: Klasik ve Yeni Düzenlemeler.	527
Savaşın Temel Değişkenlerine Bakış . . .	532
İç Savaşlar ve Uluslararası Durumu	538
İnsan Kaybı Kriterinin Tartışılması	543
Sonuç Yerine	549
Kaynakça	552
EK OLARAK: SAVAŞ VE SİLAHLI ÇATIŞMALARA DAİR ARAŞTIRMALAR YAPAN VERİTABAN- LARINA BAKIŞ.	556
Ucdp/Prio Silahlı Çatışma Veritabanlarına Göre Grafikler ve Değerlendirmeler. .	557
İnsan Kayıplarının Grafik Değerlendirmeleri	560
Tarih Boyu Savaşlara Dair Grafikler	562

Csp Veritabanının Siyasal Şiddet Değerlendirmelerine Kısa Bir Bakış	567
Csp Veritabanının Terörizm Olaylarına Kısa Bir Bakış	571

19. JOHN A. VASQUEZ 574

Erhan BÜYÜKAKINCI 575

Düşünürün Hayatı, Akademik Kariyeri ve Başlıca Eserleri	575
Savaşı Tanımlamak: Karşılaştırmalı Sorgulamalar.	576
Savaşı Okumak ve Anlamak İçin Hipotezler	580
Savaş Tipolojisi	582
Savaşın Nedenselliğini Sorgulamak: Rekabet Olgusu ve Güç Politikası	592
Savaşların Çıkış Nedenleri ve Topraksallığın Önemi.	600
Topraksal Yakınlık ve Sınırdaşlık: Etkileşim Modelleri	604
Neden Komşular Çatışıyor? Topraksallık, Coğrafi Yakınlık ve Etkileşimler	605
Toprak Dışında Savaşın Diğer Nedenlerinin Tartışılması	606
Barış Düzenlemeleri ve Sınırların Çizimi: Topraksallığın Yeni Konumu.	611
Toprağa Dayalı Anlaşmazlıklar ve Savaşa Eğilim: Savaşa Giden Adımlar Yaklaşımı	613
Barışı Anlamak.	619
Kaynakça	620

20. PAUL F. DIEHL 624

Osman ERGÜL 625

Düşünürün Hayatı ve Akademik Kariyeri	625
Savaş ve Barış Çalışmalarında Rekabet	

Kavramı ve Süregelen Rekabetler Yaklaşımı	626
---	-----

Süregelen Rekabetler Literatürü	630
Birinci Nesil Çalışmalar	631
Operasyonel Tanımlamalar	637
Rekabet Analizinde Davranışsalı Yaklaşım	640
Rekabetin Nedenleri ve Gelişimine Dair	643
Süregelen Rekabetler Tipolojisi ve dinamikleri	648
Rekabetin Gelişimine Dair Teknik Tartışma: Temel Rekabet ve Evrimci Rekabet Yaklaşımları	650
Sonuç Yerine: Süregelen Rekabetler, Topraksallık ve Savaş.	654
Kaynakça	656

21. A. F. K. ORGANSKI 660

Murat GÜNEYLİOĞLU 661

Yazarın Akademik Kariyeri	661
Dünya Siyasetinden Güç Geçişleri Kuramına.	662
Kuramın Test Edilmesi: Tarihsel Veriler Işığında Güç Geçişleri ve Savaşlar	671
Güç Geçişleri ve Güç Dengesi Kuramları: Organski'den Realizme Bakışlar	680
Organski'den Sonra: Bölgesel Uygulamalar ve Çoklu Hiyerarşiler Modeli.	682
Güç geçişleri Perspektifinden 21. Yüzyıl ve Öngörüler.	685
Kaynakça	688

22. THOMAS C. SCHELLING 690

Selcan SERDAROĞLU POLATAY 691

Akademik Kariyer	691
----------------------------	-----

Stratejik Düşüncesinin Gelişmesine Etki eden Gelişmeler	693
Çatışma Stratejisi	697
Sınırlı Savaş ve Karşılıklı Caydırıcılık için Silahların Kontrolü.....	701
Sonuç yerine	711
Kaynakça	712

23. GEORGE MODELSKI 714

Yener Kutsal YENİLMEZ715

Akademik Yaşam ve Disipline Katkıları	715
Uzun Döngüler Kuramı	716
Küresel Liderlik ve Tarihten Örnekler	722
Küresel Savaşa Dair Düşünceler	728
Deniz Gücünün Önemini Tartışmak	734
Sonuç Değerlendirmesi.....	741
Kaynakça	742

24. CHARLES F. DORAN 744

Nihal ERGÜL EMEKLİER745

Akademik Kariyer ve Temel Çalışmalar	745
Doran'ın Savaş Kuramlarına Katkısı: Güç Döngüsü Kuramı.....	747
Güç Döngüsü Kuramında Savaş	749
Güç Döngüsü ve Büyük Güçler.....	751
Uluslararası Sistemdeki Dönüm Noktaları	752
Tarihten Okumalar.....	755
Güç Döngüsünde ABD'yi Tartışmak.....	763
Ekonomik Faktörler ve Küresellik.....	767
Sonuç yerine: Değerlendirmeler ve Eleştiriler	769
Kaynakça	772

25. BRUCE RUSSETT 774

Arzu TURGUT.....775

Yazarın Hayatı ve Akademik Kariyeri	775
Eserlere Genel Bakış ve Metodoloji	776
Kant ve Sonsuz Barış Yaklaşımı: Demokratik Barış Çalışmalarının Temelleri.....	778
Russett'a Göre Kant tartışmaları.....	784
Demokratik Barış Kuramı	790
Demokratik Barış ve Hegemonik İstikrar / Barış Tartışmaları: Müdahalecilik.....	794
Demokrasi Tarihinden Referanslar.....	798
Demokraside Amerikan Modelinin Öncüllüğü	800
Demokratik Barışı modellendirmek için Yöntem Arayışları: Kantitatif değerlendirmeler.....	805
Örnek Olay Etüdüleri	807
Russett ve Eserlerine Yönelik Tematik ve Metodolojik Yorumlar	812
Sonuç yerine	814
Kaynakça	816

26. MANUS I. MIDLARSKY 822

Özden Selcen SARI ÖZMELEK823

Yazarın yaşamı ve yönlemsel gelişimi.....	823
Midlarsky'den Savaşa Bakış.....	825
Savaşa Sistemden Bakmak	825
Eşitsizlik ve Devlet Varlığının Evriminin Demokrasi ile İlişkilendirilmesi.....	829
Savaş Kuramlarında Kimlik Faktörünün Önem Kazanması.....	832
İç Politikada Savaş Sorunsalı: Soykırımı Karşılaştırmalı Bir Bakış	834

İç Savaşlar ve Dinamikleri..	840
Politikada Aşırılığın Katliamlara Dönüşmesini Anlamak	844
Sonuç yerine	848
Kaynakça	849

27. MICHAEL BRECHER 852

Aslıhan TURAN ZARA 853

Akademik Kariyer ve Siyasal Yaklaşımlar.	853
ICBP – Uluslararası Kriz Davranışı Projesi	855
Uluslararası Krizler Yaklaşımı	855
Uluslararası krizler ve bağımsız değişkenler	861
Uluslararası Kriz Modeli Tartışması	866
Başlangıç	866
Tırmanma	867
Gerginliğin Azalması	868
Etki	869
Krizlere dair Birleşik Model	871
Brecher'dan İsrail Dış Politikasına Bakış	875
Sonuç Değerlendirmeleri.	877
Kaynakça	878

28. ZEEV MAOZ 880

Bilgehan ALAGÖZ 881

Yazarın Akademik Kariyeri ve Yaşadığı Dönem.	881
--	-----

Kurama Giriş: Savaşı Süreç Olarak Ele Almak.	882
Savaş Kararı Almak.	887
Uluslararası Değişimleri İzlemek: Devletlerin Yapılanması ve Çatışmalar.. . . .	892
Savaşın Değişen Yapısını İzlemek: Uluslararası Sistem içinde Ağlar Yaklaşımı	894
İsrail'den Savaşa Bakmak	900
Yazarın Savaş Kuramlarına Katkısı.	903
Kaynakça	905

29. JACK LEVY 908

Yeliz KULALI MARTİN – TUĞÇE KAFDAĞLI KORU. 909

Akademik Kariyeri ve Temel Eserleri	909
Levy'ye Göre Savaşı Tanımlamak..	910
Büyük Güçler ve Savaş Eğilimleri..	913
Analiz Düzeylerinden Savaşa Bakış – Birinci Düzey.	917
Sisteme Dayalı Kuramların Tartışılması: Güçler Dengesi ve Güç Geçişleri	921
İkinci Düzeyden Savaşa Bakış: İkili İlişkiler	923
Diğer Düzey Tartışmaları: Toplum ve Birey	925
Beklenti Kuramı	927
Sonuç Yerine	930
Kaynakça	931

İNDEKS 937

SUNUŞ

Savaş, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Tarih, önceleri çeşitli şekillerde bir araya gelen insan kümeleri, kavimler, sonraları imparatorluklar, ulusal devletler, çeşitli ittifaklar yoluyla saflaşan insan topluluklarının savaşlar yoluyla gerçekleştirdikleri mücadeleler ile doludur. Toplumların hayatında, savaşın simetriği olan barış dönemleri genellikle çok daha uzun olmakla beraber, daha çok sözü edilen savaş ve savaş dönemleri olmaktadır. Çünkü genellikle, dünyadaki önemli düzenlemelerin, gelişmelerin büyük bir bölümü ne yazık ki savaşlar aracılığıyla belirlenmiştir, belirlenmektedir.

En basit anlamıyla savaş, dünyada varolan toplumların kendileri için önemli olduğu düşünülen bazı değerleri elde etmek ve/veya korumak için giriştikleri mücadeleler olarak ifade edilebilir. Bu değerler; *şan/şeref, hükümdar kaprisi* gibi öğelerden *dini anlaşmazlıklara, toprak sorunlarına, ekonomik çıkarlara* kadar uzanan geniş bir yelpaze üzerinde konumlandırılabilir. Bir başka deyişle “*Savaşlar neden çıkar?*” ya da “*devletler neden savaşır?*” sorularının cevapları bu yelpaze üzerinde aranmalıdır. İşte sosyal bilim tarihi boyunca, siyasi tarih, siyaset bilimi, uluslararası politika gibi alanlar çerçevesindeki birçok çalışmada bu sorulara uygun cevaplar bulunmaya çalışılmıştır.

Uluslararası politika disiplininde klasik anlamıyla savaş, devletlerin bazı amaçlarına ulaşmak için kullandıkları diplomasi/propaganda, ekonomik yöntemler gibi dış politika araçlarından birisi, diplomasi ile birlikte en eskisidir. Tarih boyunca düşünürler, bu doğrudan insan ve toplum hayatını tahrip eden aracın kullanılmasını genellikle meşruiyet açısından ele almışlar, kullanımını tamamen sona erdirmekten çok doğru / haklı bir amaca yönelik olarak kullanımının gerçekleşip gerçekleşmediği ile ilgilenmişlerdir. Daha yakın dönemlerde ise savaş aracına ilişkin olarak üzerinde en fazla durulan konu, kullanımı tamamen önlenemeyen bu aracın daha *insancillaştırılması*, daha az tahripkâr olmasının sağlanması olmuştur. Günümüzde devletlerin dış politikalarında bir araç olarak kullanımı çok özel durumlar dışında meşru görülmesi de, savaş hâlâ dış politika araçları açısından [en azından] bir *ultima ratio* olarak önem taşımaktadır. Bunun böyle olduğu, bu alana ilişkin olarak seferber edilen kaynaklardan, yapılan harcamalardan anlaşılabilir.

Günümüzün küreselleşen dünyasında ortaya çıkan bazı gelişmeler, savaş olgusunun farklı bir görünüm kazanmasını da beraberinde getirmiştir. Öncelikle, Soğuk Savaş sonrası dünyada giderek öne çıkan etno-dinsel kimliklere dayalı politikalar nedeniyle, klasik savaş olgusuna farklı bir görünüm kazandıran iç savaşlar yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Ayrıca, ülkelerin iç ve dış politika ortamlarını ayıran siyasi sınırların geçirgenliğinin eski dönemlere göre hissedilir bir oranda artmış olması, klasik savaşlar ile iç savaşlar arasındaki ayrımın giderek belirsizleşmesine neden olmaktadır. Bütün bu gelişmeler ise savaş olgusunun gerek akademik nitelikli çalışmalar zemininde gerekse doğrudan uygulamalı uluslararası politika ortamında yeni değerlendirme çabalarına konu olmasını beraberinde getirmiştir.

Değerli meslektaşım Prof. Dr. Erhan Büyükakıncı, oldukça zorlu bir çabaya girişerek, tanımından tipolojik kategorizasyonuna kadar oldukça karmaşık bir görünüm sergileyen bu olguyu, farklı dönemlerin ve bakış açılarının önde gelen temsilcilerinin görüşlerinin irdelenmesi üzerinden bizlere sunan bir çalışmalar dizisini başarıyla bir araya getirmiştir. Bunu özellikle de genç akademisyenler ve akademisyen adayları aracılığıyla gerçekleştirebilmiş olması ise ayrı bir takdire değerdir. Kendisini ve yazarlar kadrosunu bu zorlu görevi başarıyla gerçekleştirmiş olmaları dolayısıyla kutluyor, çalışmanın konuya ilişkin olarak Türkçe literatürde bir boşluğu dolduracağına olan inancımı belirtmek istiyorum. Nice benzerinin gelmesi dileğiyle...

PROF. DR. FARUK SÖNMEZOĞLU

GİRİŞ

“Savaş, öyle mızraklı, trampetli bir bayram değildir. Onun manzarası kandır, acıdır, ölümdür.” L. Tolstoy (Sivastopol Hatıraları, 1955)

Ünlü yazar John Steinbeck, savaş muhabirliği yaptığı II. Dünya Savaşı dönemindeki hatıralarından derlediği *Bir Savaş Vardı* başlıklı kitabının giriş yazısına şu satırlarla başlar:

“Bir zamanlar bir savaş vardı, ama öyle uzun zaman önceydi, başka savaşlar ve başka türlü savaşlar yüzünden öyle gerilere itelendi ki orada bizzat bulunan insanlar bile bu savaşı unutmaya meyletti. [...]

Belki kazaları unutmak doğru ve hatta gereklidir. Savaşların da türümüzün teşne olduğu bir kaza çeşidi olduğu kesin. Eğer kazalarımızdan ders alabileydik anıları canlı tutmak iyi bir fikir olabilirdi. Ama ders almıyoruz. Antik Yunan’da en azından yirmi yılda bir savaş olması gerektiği söylenirdi, çünkü her nesil savaşın nasıl bir şey olduğunu bilmeliydi onlara göre. Bize gelince ise, bizler savaşı unutmaya eğilimliyiz, yoksa bu kanlı saçmalığa bir daha hiç bulaşmazdık.

Amerikan İç Savaşı’na “centilmen savaşların sonuncusu” deniliyordu; İkinci Dünya Savaşı’nın da uzun küresel savaşların sonuncusu olduğu su götürmez. Bir sonraki savaş, eğer bu savaşın olmasına izin verecek kadar aptalsak, her türlü savaşın sonuncusu olacaktır. Geride savaşı hatırlayacak kimse kalmayacak. Ve eğer gerçekten bu kadar aptalsak, evrimsel açıdan türümüzü devam ettirmeyi hak etmiyoruz demektir. Şimdiye dek diğer pek çok tür uyum sağlama çabalarındaki hataları nedeniyle yeryüzünden silindi. Aşırı silahlanmanın, aşırı süslenmenin ve çoğu örnekte olduğu gibi, aşırı bütünleşmenin türün yakın zamanda neslinin tükeneneğinin semptomları olduğunu söyleyen değişmez doğa yasasından bağışık değiliz hiç birimiz. [...]

[...] Arkadaşım Jack Wagner Birinci Dünya Savaşı’na katılmıştı; kardeşi Max de İkinci Dünya Savaşı’na. Jack kendi bildiği savaşı sahiplenip savunarak ondan “Büyük Savaş” diye bahsedip kardeşini deli ediyordu. Oysa “Büyük Savaş” her zaman kendi yaşadığımız ve bildiğimiz savaştır.

Ama gerçekten biliyor musunuz o büyük savaşı? Sebeplerini, olaylarını, dehşeti ve sevinçleri hatırlıyor musunuz? Orada olan insanların kaçının bunları hatırladığını merak ediyorum. [...]

Uzunca bir zamandır korkudan ve yalnızca korkudan beslendik ve korkudan iyi bir şey doğmaz. Korkunun çocukları karanlığımızda üreyen zulüm, aldatmaca ve şüphedir. Atom bombası denemeleleriyle havayı zehirlediğimiz gibi, ruhlarımızı da korkuyla, yüzü olmayan, aptal, tümörleşmiş dehşeti-mizle zehirledik.”

Savaş teması, uluslararası ilişkiler çalışmalarında en temel konuların başında gelmektedir, çünkü disiplininizi inceleme konuları çoğunlukla güç mücadeleleri, çatışmalar, güvenlik sorunları ve diplomasi tarihi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Uluslararası ilişkiler kuramlarının temel paradigmatları savaşı doğrudan

incelemek yerine sistemi düzenleyen bir araç olarak görme eğiliminde olmuşlardır. Batı merkezli düşünce dünyası savaşı yüceleştirmek, devlet, toprak, din ve ideoloji uğruna bir gaza davası gibi görmek, hatta insan doğasına uygun bir ihtiyaç olarak sunmak adına kullanmıştır. Tukidides'ten Clausewitz'e kadar birçok düşünürün ve Jül Sezar'dan Napolyon'a dek birçok liderin savaşı haklı gösterme çabaları, tarihsel hikayelerden taktik stratejilere değin birçok farklı metin biçimiyle karşımıza çıkmıştır. Batı kültürlerinde savaş daha çok öznel bir kurgu olarak aktarılırken, Doğu toplumlarında ise daha kolektif, daha spiritüel bir anlayışla sunulmaktadır. Hatta toplumdan topluma savaşı algılama biçimleri farklıdır. Bazı savaşlar liderlerle anılmıştır, bazıları asırlar kapatıp çığırlar açmıştır, bazıları insanların yaşamında kapanmayacak derin izler bırakmıştır, bazıları da hiç bitmemek üzere sürer gider.

Uluslararası ilişkiler disiplinin ortaya çıkışının temel nedenlerinden biri toplumlar arası ilişkilerin neden çatışmacı olduğunu sorgulamaktır. İşte bu noktadaki temel sorgulamaların başlıcası, savaşı çözmek ve insanoğlunun yüzyıllar boyu çektiği acıları niceliksel ve niteliksel yöntemlerle irdeleyerek barışa giden yolu aramaya çalışmaktır. Nitekim savaşa son vermek adına barış düzenlemelerinden yola çıkarak idealist-realist paradigma tartışmalarıyla başlayan Wilson-Carr çekişmesi bile Uluslararası ilişkiler disiplininin Siyaset biliminden ayrışmasını kolaylaştırmıştır. Sosyal bir olgu olarak savaşın insan doğasıyla anlatılması hümanist ve bireyselci Batılı düşünce kaynaklarında sıklıkla karşımıza çıkan bir durum iken, daha kolektivist mantığa sahip Doğu düşüncesi ahlak, etik, estetik ve doğal uyum içerisinde değerlendirmeyi tercih etmektedir.

Barış ne yazık ki hiçbir zaman uluslararası ilişkiler kuramcılarının çoğunda öncelikli araştırma teması olamamıştır, çünkü uluslararası sistemdeki değişim arayışı, çoğu zaman devamlılık mantığına ters düşmüş ve etkisiz kalmıştır. Savaştan yola çıkarak barışı tanımlamak, tartışmak ve inşa etmek, ister istemez değişen uluslararası sistem şartlarında savaşın ve ona bağlı olarak barışın dönüşümünü ele almayı gerektiriyor. İşte bu araştırma çalışmamızla, Türkçemizde önemli bir eksikliği gidermeyi istiyoruz. Planlaması ve yazılmasıyla iki buçuk senelik bir çalışmanın ürünü olarak sizlere sunduğumuz **Savaş Kuramları – Temel Düşüncüler ve Yaklaşımlar** başlıklı kitabımız kıdemli ve genç akademisyenlerimizi ve araştırmacılarımızı bir araya getiren bir proje oldu. Kimimiz İstanbul'dan, Ankara'dan bu çalışmaya katıldık, kimimiz bu proje sürecinde doktor olduk, kimimizin ailesi genişledi ve hepsinden de önemlisi çalışkan, sabırlı, dayanışmacı ve dinamik bir ekiple sizlere bu çalışmayı sunmak istedik.

Savaş Kuramları – Temel Düşüncüler ve Yaklaşımlar çalışmamız savaşa dair bir tarih kitabı formatında hazırlanmamıştır; tam aksine savaşı farklı açılardan anlamak için düşünürlerin yaklaşımını bir araya getiren bir kılavuz kitap olarak tasarlanmıştır. Dolayısıyla farklı düşünürlerden ve kültürlerden yola çıkarak savaşa olan bakış açılarının bir harmanlamasını yapmak istiyoruz. Bunu yaparken de uluslararası ilişkiler disiplinine Türkçe literatür açısından katkısında bulunmak arzusundayız. Akademik literatürde uzmanlık alanına bağlı olarak Türkçemizi geliştirmek için uluslararası akademik teamüllere uygun olarak diğer sosyal bilimler branşlarından terminolojik destek almak (ekonomi, siyaset bilimi, iletişim, sosyoloji, vs.) çabasına girdik. Savaş gibi karmaşık bir konuyu tek bir teknik dille anlatmak yeterli değildir. Bu çabamızı ortaya koyarken özellikle İngilizce terminolojiyi de aktarmaya özen gösterdik, çünkü Türkçemizde yer alan birçok kuramsal çalışmada farklı terminolojik girişimlerle bir anlaşılabilirlik sorunu karşımıza çıkıyor. Bu sorunu aşmak için uluslararası teknik literatürü de aktarmanın böylesi kapsamlı bir çalışmada zorunluluk olduğunu düşündük.

Türkçemize akademik katkının ötesinde bu çalışmamızla sizlere geniş bir kaynakça olanağını da sunmayı amaçladık. Gerek ilgili düşünürlerden yola çıkarak gerekse ele aldıkları temaların ve tartışmaların çerçevesini aktararak bu konularda uzman olanları ve olmak isteyenleri yönlendirmek istedik.

Kitabımız, Galatasaray Üniversitesi Uluslararası İlişkiler doktora programında yer alan *Savaş Kuramları* dersinden ilham alarak başlamış bir çabanın ürünüdür. Konuya ilişkin Türkçe kuramsal literatürün sınırlı olması bizlere böyle bir ihtiyacı hissettirmiştir. Dolayısıyla davranışsal bir çalışma metoduyla, sadece güvenliğe ya da realist eksenlere odaklanmadan, çoğulcu görüşlere açık, dinamik ve genç akademisyenlerle yola çıkarak savaşı tanımlama ve tartışma adına eserleri ve görüşleriyle destek vermiş, çığır açmış ve entelektüel bir miras bırakmış düşünürler ve kuramcılar bu kitabımızda ele almak istedik.

Bu çerçevede kitabımız üç kısımdan oluşmaktadır. Öncelikle birinci kısımda Antik çağlardan yakın çağlara kadar uzanan tarih dilimine damgasını vurmuş, savaş ve strateji konusunu ele almış temel düşünürleri *Klasik tartışmalar: Mutlak Savaş ve Stratejik Düşünce* başlığı altında yer vermeye çalışıyoruz. Bu kapsamda bu düşünürleri detaylı olarak inceleyen ve tartışan akademisyenler ile araştırmacıları da ele almak istiyoruz. İkinci kısım çerçevesinde modern düşüncelere odaklanarak, *Gelenekselcilikten Davranışsalcılığa; Sistem, Devlet ve Savaş* başlığıyla, 20. yüzyılın ikinci yarısında, özellikle de Soğuk Savaş yıllarında realizm ve davranışsalcılığın ağır bastığı, gelenekselci görüşlere odaklanan ve tartışan düşünürleri incelemekteyiz. Üçüncü kısım tamamen farklı bir açıyı ele almaktadır: *Savaşın Bilimsel Etüdü: Nedenler ve Korelasyonlar* başlığı altında J.D. Singer ile başlayan salt davranışsal bakış açısıyla savaşın nedenselliğinden yola çıkarak süreci analiz eden ve kantitatif modellendirmelere yer veren düşünürleri ve araştırmacıları kapsamaktayız. Bu çerçevede Oyun teorisinden rekabete, Demokratik barıştan uluslararası krizlere kadar uzanan farklı kuramsal yaklaşımlarla günümüz akademik dünyasının tartışmalarını ve araştırmalarını sizlere aktarmak çabamızdayız.

Düşünürlerden yola çıkarak savaşı ele alırken, şu konuyu da özellikle sizlere sunmaya özen gösterdik. Savaş tek bir halkın ya da ulusun yaşadığı bir olgu ya da olay değildir. Kültürlerarası geçişkenlik dünya politikasının önemli bir realitesidir. Bu noktadan hareketle, düşünürlerimize dair araştırma metinlerine ek olarak farklı kültürlerin savaşa bakışını da incelemeye çalıştık. Bunu yaparken de özellikle Türkiye gerçeğini ve tarihini de vurgulamak istedik. Kendimize de ayna tutmadan bilimsel evrenselliği yakalamamız mümkün değil. Uluslararası ilişkiler disiplinde baskın olan kültürlerin dışında da bir dünya söz konusu; olabildiğince onları da ek metinler ve kutucuklarla kapsamaya çalıştık. Eksikliklerimiz muhakkak olmuştur ve değerlendirmelerinize her zaman açığız.

Bu uzun soluklu derleme çalışması hiç kuşkusuz tek başına yapılabilecek bir girişim değildi. Bu uzun yolda bana fikirleriyle, sabriyle, eleştiriler ve değerlendirmeleriyle, grafik tasarımlarıyla, hazırladığı kutucuklarla, hepsinden de önemlisi hiç eksilmeyen gülümseyen desteğiyle, editör yardımcısı olan değerli asistanım Özden Selcen Sarı'ya teşekkürlerimi aktarmayı borç bilirim. Kahveli çaylı düzeltme çalışmalarının anısına böyle uzun soluklu bir çalışmayı beraber hazırladığımız için çok mutluyum. Öte yandan projenin hazırlanması, metin kontrolleri ve ek metinlerin yazılması aşamalarındaki desteği nedeniyle eski doktora öğrencim Dr. Bilgehan Emeklier'e de şükranlarımı dile getirmek istiyorum. Teknik açılardan farklı bir görsellik çizgisine girdiğimiz bu çalışmada bana teknik bilgileri yön veren eğitim alanındaki meslektaşım Serkan Solmaz'ı da burada anmadan geçemeyeceğim ve kitabın son aşaması onsuz olamazdı. Son olarak da Liberte Yayınları bağlamında teknik ve düşünsel açılardan bana her türlü çalışma kolaylığını sağlayan ve destek veren değerli meslektaşım Doç. Dr. Hasan Yücel Başdemir'e, dizgi aşamasında yarattığı harika-

larla ve istemlerime karşı sabrıyla Yeter Baysal'a ve konumuzu en güzel şekilde yansıtan kapak tasarımıyla Muhsin Doğan'a çok müteşekkirim. Sizler olmadan bu çalışmayı Türk bilim hayatına adayamazdık.

Önsöz yazımızı yine John Steinbeck'in yukarıda sözünü ettiğim kitabındaki şu sözleriyle bitirmek istiyorum:

"Bir varmış bir yokmuş, eskiden bir savaş varmış."

Erhan Büyükakıncı

1 Eylül 2015 / Dünya Barış Günü - Tekirdađ

I. KISIM

**KLASİK DÜŞÜNÜRLER VE
TARTIŞMALAR: MUTLAK SAVAŞ
VE STRATEJİK DÜŞÜNCE**

Savaş Kuramları – Temel Düşünürler ve Yaklaşımlar başlıklı kitabımızın birinci kısmı tamamen klasik yazarlara ve onları tartışanlara ayrılmıştır. Savaş konusundaki yapıtları ve düşünceleriyle Antik çağlardan günümüze değin damgasını vurmuş, farklı uygarlıklardan gelen bu düşünürler aynı zamanda dünya liderlerini de yönlendirmişler ve yaşadıkları dönemin gerçeklerini yansıtarak çatışmacı kültüre evrensel tanımlar getirmişlerdir. Günümüzde bile hâlâ aşılamayan bakış açılarıyla bu düşünürleri (Sun Tzu, Tukidides, Aquinolu Thomas, Machiavelli, Clausewitz, Jomini ve Lenin) ele alırken, onlara doğrudan destek veren ve eleştiren araştırmacıları (Handel ve Keegan) da bu kapsamda değerlendirmek istiyoruz.

SUN TZU

1. BÖLÜM

ZEHRA GÜR SOY

*“Yüz savaşın yüzünü de kazanmak maharet değildir.
Düşmanı savaşmadan alt etmek en büyük maharettir.”*

DÜŞÜNÜRÜN HAYATI, YAŞADIĞI DÖNEM VE DÜŞÜNSEL ZEMİNLERİ

Uluslararası ilişkilerin önemli bir düşünürü ve stratejisti olan Sun Tzu, *Kadim Çin Uygarlığı* tarihinde *Bahar ve Sonbahar* olarak adlandırılan M.Ö. 703-481 arası dönemin sonlarında yaşamıştır; bugün Sun Tzu'nun hayatı hakkında kesin verilere sahip değiliz. Onun hakkında yazılmış tek kaynak, M.Ö. 2. yüzyılda Sima Qian'ın yazmış olduğu biyografik çalışmadır (Hoyt; Çimen, 2007: 5-7). Bu kaynakta Sun Tzu'dan Wu krallığı döneminde yaşamış bir paralı asker olarak söz edilmektedir; kendisi Çin tarihinde *Shi* olarak adlandırılan toprak ağalığı unvanını kaybetmiş, topraksız bir bürokrat sınıfına aittir. Bu sınıftakiler genelde gezgin akademisyenler olarak çalışırken, kendisi ise askeri danışmanlık yaparak düşünceleri ve yazılarıyla dikkatleri çekmiştir. Görevi sırasında, Wu krallığı Chou hanedanını devirerek egemen bir güç haline gelmiş, dolayısıyla

Görsel 1.1: Sun Tzu

barıştan uzak bir dönem başlamış ve Sun Tzu'nun bu dönemde nerede olduğuna dair kesin bir bilgiye erişmek mümkün olmamıştır.

Yaklaşık olarak M.Ö. 544-496 yılları arasında yaşadığı düşünülen Sun Tzu, birçok yazara göre modern Konfüçyus olarak değerlendirilmektedir. Sun Tzu, kendisinden önceki dönemde yaşamış olan Çinli düşünür Konfüçyus'tan oldukça etkilenmiştir; nitekim **Savaş Sanatı** başlıklı eserinde bu etkiyi belirgin bir şekilde görmek mümkündür.

Çincesi *Bing Fa* olan **Savaş Sanatı** başlıklı kitabı, şehir devletlerinin birbirleriyle savaştığı, Çin medeniyetinin ve felsefesinin savaş kültürü üzerine yoğunlaştığı ve *Savaşan Eyaletler* olarak da bilinen M.Ö. 403- 221 arasındaki döneme dayanmaktadır. Bu zaman dilimi Chou (Zhou) hanedanlığının dağılma sürecini içermektedir. Eski Çin'de *Yedi Askeri Klasik* arasında en önemli kitap olarak kabul edilen **Savaş Sanatı**'nın Avrupa'da tanınması, Çin'de yaşayan bir Fransız Cizvit keşişinin 1782'de bu metni Fransızcaya çevirmesiyle mümkün olmuştur. Sun Tzu'nun diyaloglar şeklindeki on üç bölümden oluşan ve felsefi anlamda eğitici olan eseri, kopuk cümleleri nedeniyle edebi değeri tartışılmaya açık olmakla birlikte daha çok felsefi ve askeri alanda pratik öğütleri içermektedir.

Görsel 1.2: M.Ö. 5 yüzyılda Çin

SAVAŞ SANATI: STRATEJİK DÜŞÜNCE VE SAVAŞI KAZANMAK

Chou (Zhou) hanedanının dağılması sonrasında eski düzen yıkılmış ve yenisinin oluşumu kapsamında değişen ittifaklar ve çatışma şekilleri içinde güç mücadeleleri ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla yaşadığı döneme istikrarsızlık hâkim olduğu için Sun Tzu'nun savaş olgusuna yönelmesindeki en önemli nedenin tarihsel konjonktür koşulları olduğunu söylemek mümkündür.

Sun Tzu bu eseri aynı zamanda Çin hümanizminin yükselişe geçtiği bir zamanda kaleme almıştır. Bu dönemde strateji literatüründe birçok askeri çalışma ve felsefi yapıt ortaya konulmuştur. Sun Tzu'nun kitabı hem savaş ve barış hem de çatışma ve uzlaşma olgularını bir arada anlatan önemli bir kaynaktır. Ayrıca dünya tarihine baktığımızda, Sun Tzu'nun düşünceleri çok önemli bir uygulama alanı bulmuştur. Birçok analizciye göre, Japon komutanlar Pearl Harbor saldırısı taktiklerinde Sun Tzu'nun fikirlerinden yararlanırken, Napolyon'un da askeri planlarında onun felsefesini kullandığı iddia edilmektedir. Nitekim bu eser Çin, Japon ve Kore ordularının taktik girişimlerinde de kullanılmıştır (Sawyer, 2010: 207). Mao Zedong'un gerilla savaşları konusundaki askeri düşüncesinde Sun Tzu önemli bir etki sahibidir; hatta Mao da **Savaş Sanatı** isimli bir çalışma yazmıştır (Griffith, 1989: 37). Aynı şekilde Che Guevara için de Sun Tzu'nun gerilla savaşları üzerinden taktiklerde bulunduğu söylenmektedir (Rothstein, 2013: 149). Ayrıca Fransız başbakanı Georges Clemenceau'nun I. Dünya Savaşı sonunda savaşın tamamen askerlere bırakılacak kadar ciddi bir iş olduğunu belirterek Sun Tzu'dan etkilendiğini göstermesi bakımından önemlidir (McNeilly, 2003: 14). Üstelik bu kitap günümüzde yalnızca uluslararası ilişkilerde değil, aynı zamanda ekonomiden hukuka, tıptan spor ve kişisel gelişime kadar birçok alanda temel bir referans olarak kullanılmaktadır.

MAO ZEDONG VE STRATEJİK DÜŞÜNCE

Mao Zedong (1893-1976), 20. yüzyılın Çin ve dünya tarihinin en önemli isimlerinden biridir. Mao'nun yaşadığı dönemde Çin birçok ekonomik ve toplumsal problemle karşı karşıyaydı; Çin'in Batı sömürgeciliğinden demokratik yollarla özgürleşmesi ve ideolojik tabanlı devletini kurması sürecine değin Mao'nun liderliği tartışılmaz. Eski düzenin artan nüfus ve Batı'nın ekonomik sömürsüyle mücadele sıkıntısı söz konusuydu. Dolayısıyla Mao'nun felsefi eserlerinde yaşadığı dönemin mücadeleci izlerini görmek mümkündür. Nitekim yaşamı süresince Japonya'nın Çin üzerindeki emperyalist amaçlarını önlemek için uluslararası arenada kendi kendine yeten bir Çin; sorumluluk sahibi, etkili ve güçlü bir hükümet yaratma çabasında olmuştur. Mao, Batılı de-

ğerler ile Çin'in değerlerini uyumlaştırma çabası içinde öğretilerini sunmuştur. Lenin, Troçki, Stalin ve Clausewitz okuduğu ve en çok da Sun Tzu'dan esinlendiği bilinmektedir. Dolayısıyla savaşa daha çok bilimsel bir anlam yüklenme amacı içinde olmuştur.

Mao Zedong savaşı sınıflar, devletler ve siyasal gruplar arasında zafer için yapılan bir mücadele olarak tanımlamaktadır. Yengi ya da yenilgi sonuçta her iki tarafın da siyasal, askeri, ekonomik ve doğal koşullarına bağlıdır. Ona göre, savaş çabuk sonuçlandırılmamalıdır. Uzayıp giden savaş kazandıran bir savaşa olma niteliğini taşır. Savaşın devamlılığı sağlanmalıdır. Uzun savaşın önemini şu şekilde ortaya koyar: "Uzun yolculuklar bir atın kuvvetliliğini test eder, uzun görevler bir kişinin karakterini sınar..." Hızlı gerçekleştirilen savaşlar topyekün özellikte olup oldukça fazla sayıda insanın birden seferber edilmesine dayanır. Nitekim Mao'nun gerilla savaşları üzerinde çalışması onun uzun savaşlara verdiği önemle de bağlantılıdır. Mao'ya göre gerilla savaşları zaman kazandıran askeri stratejilerdir. Gerilla savaşları stratejik bir savunmanın yanı sıra taktiksel savunmayı da içerir.

Önce zihinde tasarlanan bir propagandaya ve kampanyaya dayanan savaşlar psikolojik olarak düşmanın yenilgisine ön ayak olacaktır. Kamuoyunun örgütlenmesi ve siyasi birliğin sağlanması salt bir askeri bakış açısından istenilen sonucun elde edilmesinde yeterli değildir. Şiddet gerektiğinde kullanılmalı, propaganda yoluyla bireylerin organize edilerek tepki göstermesi sağlanmalıdır. Rakip ülkede kitlelerin lidere olan sadakati zedelendiğinde, düşmanı etkisiz hale getirmek için savaş uygun bir yöntemdir.

Mao'ya göre savaş analizleri stratejik seviyede bir değerlendirme içerir. Savaşın doğru bir strateji ile okunması kazanmayı da beraberinde getirecektir. Stratejik seviyede analiz ise siyasal ve askeri olmak üzere iki bölümden oluşur. Savaşta galibiyet siyasal sürece bağlıdır. Siyasal çerçevede toplumsal, ekonomik ve uluslararası koşulların değerlendirilmesi söz konusu olurken

askeri stratejiler de siyasal analizlerle uyumlu olmalıdır.

Mao'nun askeri düşünceleri, temelde Marx'ın sınıf çatışmasının askeri realitede yorumlanması olarak karşımıza çıkar. Savaşlar emperyalist olarak yok etmek amacı ile yapılmamalı, devrimsel olarak bir devletin kendi varlığını gerçekleştirebilmesi için yapılmalıdır ve işte bu aşamada savaş adil bir nitelik kazanır. Yeni Çin'in oluşumu anti-emperyalist ve anti-feodal toplumun varlığına bağlıdır.

Devrimci savaş, toplumların öncelikle tatmin edilmesi ile ilgilidir. Eşit paylaşım zemininde yapılan halka mülkiyet dağıtımı sonucunda halkın desteği elde edilebilir. Toplumların refahının sağlanması için devrimci savaş gereklidir.

Mao, Sun Tzu'daki gibi bilgi edinerek hareket etmenin önemine değinir. Bu nedenle yeni bilgilerle beraber

değişen koşullara göre alternatifler üretilmeli ve yeni bilgilere açık, tecrübeli bir askeri lider hem kendisinin hem de karşısındakinin kapasitelerini iyi tanımalıdır. Geçmişteki savaşların bilgisi gelecekteki savaşların da başarılı bir biçimde yönlendirilmesine dair önemli veriler sunar. Başka bir deyişle, savaş savaşarak öğrenilir (Boorman 1966; Katzenbach & Hanrahan, 1955; Singh, 2013; Mao, 1954; Mao, 1992; Mao, 1968).

Sun Tzu, savaşı her zaman son çare olarak görmektedir. Bu anlamda, mutlak zafer güce başvurmaksızın kazanılan zaferdir. Yetenekli bir savaşçı savaşmadan amacına ulaşır. Usta bir savaşçıyı diğerlerinden farklı kılan temel özellik, sabırla düşünerek, savaşın her yönden getireceği artıları ve eksileriyle tartarak eylemde bulunmasıdır. Zafer yolunda şiddete başvurmak en kısa çözüm olabilecek iken, aslolan şiddete başvurmama yeteneğini geliştirmektir.

İNDEKS

11 Eylül saldırıları, 371, 425, 447, 451, 452, 453, 455, 545, 767, 784, 797, 802, 803, 804
93 Harbi, 636
1848 Devrimleri, 161

A

Abdülhamit (II.), 129, 589
Abluka, 45, 47, 528
Actium Deniz Savaşı, 735, 738
Adalet kavramı, 24, 59, 60, 68, 69, 72, 825, 832, 846, 847, 848
Adil savaş, 12
Afganistan, 181, 208, 397, 428, 431, 452, 470, 534, 797, 802
Afganistan Savaşı, 437, 585
Afrika, 152, 162, 185, 186, 343, 435, 437, 444, 447, 450, 454, 494, 496, 725, 726, 735, 809, 841, 843, 857
Ağincourt Savaşı, 215
Ahlak faktörü, 89, 345, 347, 349, 350, 354, 578, 580, 583, 780, 784, 796, 801
Akılcı güç (smart power), 468
Akıncılar, 239
Aldatma, 16, 176, 180, 192, 194, 195, 200, 203, 206, 207, 208
Aleksandr (I.), 167, 169, 484
Aleksandr (II.), 588
Aleksandr (III.), 245
Almanya, 166, 188, 197, 206, 214, 219, 247, 248, 249, 256, 258, 260, 262, 317, 323, 326, 335, 338, 340, 341, 343, 353, 354, 410, 413, 414, 417, 426, 440, 441, 444, 453, 487, 488, 489, 490, 491, 503, 504, 534, 535, 597, 602, 603, 633, 635, 666, 667, 669, 671, 673, 674, 675, 676, 677, 718, 724, 727, 737, 740, 751, 756, 757, 760, 761, 762, 763, 793, 807, 809, 828, 836, 837, 840, 842, 844, 847, 875, 910, 912, 913, 917, 921, 926

Altı Gün Savaşı, 366, 875
Amerika, 192, 199, 271, 272, 275, 276, 281, 285
Amerika Birleşik Devletleri, 33, 150, 151, 171, 179, 180, 181, 191, 192, 193, 196, 198, 202, 204, 205, 208, 213, 268, 270, 275, 281, 300, 305, 310, 311, 334, 338, 340, 343, 347, 349, 357, 361, 367, 368, 369, 371, 377, 395, 396, 397, 398, 401, 402, 405, 407, 409, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 418, 421, 426, 427, 428, 430, 431, 432, 435, 441, 442, 444, 445, 446, 448, 450, 452, 453, 455, 459, 461, 465, 467, 470, 471, 476, 487, 490, 491, 492, 505, 507, 516, 520, 521, 522, 534, 540, 541, 550, 552, 575, 585, 593, 595, 597, 606, 633, 635, 637, 650, 661, 664, 665, 666, 667, 668, 671, 674, 675, 677, 679, 682, 684, 686, 687, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 703, 704, 706, 707, 708, 709, 712, 716, 720, 727, 728, 731, 733, 737, 739, 740, 741, 742, 746, 750, 751, 754, 755, 756, 757, 761, 762, 768, 773, 778, 783, 794, 795, 797, 798, 800, 803, 804, 807, 812, 821, 824, 827, 838, 870, 874, 875, 877, 881, 884, 901, 903, 921, 922, 924
Amerikan Bağımsızlık Savaşı, 169, 925
Amerikan İç Savaşı, 171, 172, 179, 181, 213, 807
Amerikan Kongresi, 171
Amin (S.), 268, 271, 283
Analiz düzeyleri, 18, 194, 195, 340, 358, 378, 379, 392, 394, 419, 434, 461, 477, 516, 518, 520, 521, 549, 825, 826, 832, 833, 871, 882, 910, 911, 913, 917, 918, 925
Anarşi, 25, 89, 93, 176, 340, 344, 345, 350, 351, 379, 380, 386, 389, 390, 392, 403, 406, 409, 418, 421, 422, 434, 480, 496, 497, 507, 577, 580, 593,

680, 681, 770, 786, 793, 875, 885,
887, 894, 904, 918, 919, 920, 922
Annan (K.), 784
Anti-balistik Füzeler Antlaşması, 692, 696
Antik Mısır, 830
Antik Yunan, 36, 37, 38, 43, 48, 49, 50, 62,
67, 88, 411, 417, 445, 447, 579, 593,
779, 798, 799, 815, 827
Aquino Thomas, 55, 56, 57, 58, 59, 62, 63,
64, 65, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 80
Arabuluculuk, 865, 875
Arafat (Y.), 884
Arap Birliği, 884
Arap-İsrail Savaşları, 360, 590, 685, 804,
855, 858, 860, 868, 903
Ardant du Picq (C.J.), 186, 187
Arendt (H.), 338, 339
Aristoteles, 43, 48, 55, 58, 59, 72, 73, 81, 348,
517, 779
Arjantin, 405, 606, 926
Armada Savaşı, 57, 68, 736, 738, 739
Arnavutluk, 890
Aron (R.), 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339,
340, 341, 343, 344, 345, 346, 347,
348, 349, 350, 351, 352, 353, 354,
355, 356, 357, 358, 359, 360, 361,
362, 363, 364, 365, 366, 367, 368,
369, 370, 371, 372, 373, 374, 375,
394, 417
Asimetrik güç, 18, 26, 27
Askeri müdahaleler, 505, 771
Asya, 224, 720, 725, 735, 767, 768, 773, 806,
809, 841, 843, 857
Atatürk (M.K.), 448
Ateşli silahlar, 19, 179, 213, 239, 758
Atina, 38, 40, 46, 48, 413, 415, 416, 445, 918
Atom bombası, 201, 359, 367, 504, 585, 694
Attik Delos Birliği, 40, 42, 43, 46, 47, 50
Augustus, 735
Aumann (R.), 692, 697, 713
Aun (M.), 891
Avrupa, 105, 107, 109, 110, 122, 159, 162, 166,
169, 179, 180, 188, 196, 199, 214,
215, 216, 219, 221, 223, 224, 246,
247, 251, 252, 260, 264, 272, 285,
334, 339, 340, 341, 343, 347, 349,
357, 364, 369, 671, 673, 674, 675,
681, 682, 751, 752, 753, 754, 757,
758, 762, 763, 765, 779, 784, 794
Avrupa Birliği, 441, 442, 448, 449, 751, 752,
754, 784, 806, 875
Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, 806
Avrupa Uyum, 127, 291, 357, 364, 485, 486,
537, 588, 674, 727, 741, 762
Avustralya, 361, 430, 669, 839

Avusturya, 119, 121, 186, 191, 199, 214, 338,
417, 485, 488, 635, 636, 672, 673,
676, 758, 793, 809
Avusturya-Macaristan, 751, 756, 757, 760,
890, 910, 912
Axelrod (R.), 699
Aydınlanma Çağı, 109, 110, 111, 217, 221, 222,
446
Aydınlanma düşüncesi, 109, 110, 111, 112, 115,
117, 118, 122, 133, 143, 172, 184
Azerbaycan, 249, 437, 439, 440
Azgelişmişlik, 267, 271, 275
Aziz Augustinus, 56, 57, 58, 62, 63, 64, 67, 73,
215, 381, 384

B

Bacon (F.), 68, 348
Bağımlılık Okulu, 260, 262, 267, 270, 271
Balfour Bildirisi, 860
Balkanlar, 152, 417, 485
Balkan Savaşları, 590, 598, 617, 643, 889,
890
Bangladeş, 857, 860, 870
Barış, 11, 14, 19, 20, 26, 44, 47, 63, 64, 68, 319,
320, 321, 322, 325, 337, 344, 347,
348, 349, 351, 358, 362, 364, 370,
377, 380, 461, 464, 468, 470, 476,
477, 478, 479, 480, 482, 483, 486,
487, 489, 490, 491, 492, 493, 494,
500, 501, 502, 503, 504, 507, 508,
575, 578, 604, 606, 628, 636, 644,
645, 656, 666, 668, 679, 696, 750,
766, 777, 778, 779, 781, 782, 783,
784, 785, 788, 789, 790, 791, 794,
795, 798, 802, 805, 806, 810, 812,
813, 814, 815
Barış antlaşmaları, 113, 121, 202, 478, 479,
487, 503, 504, 533, 602, 636, 645,
728
Barış çalışmaları, 113, 310, 426, 626, 628,
629, 656, 777, 782, 895, 897, 909
Barışı koruma misyonları, 292, 305, 490,
491, 493, 499, 606, 666, 750, 789
Başat (dominant) güç, 326, 418, 666, 667,
669, 670, 675, 678, 679, 683, 684,
685, 742, 750, 755, 767, 794, 922
Batı Avrupa, 343, 494, 495, 505, 706, 725,
727, 728, 806, 916
Batı dünyası, 248, 249, 257, 266, 272, 275,
664, 667, 678, 687
Batı uygarlığı, 18, 215, 218, 220, 224
BCOW Projesi, 514, 550, 554

Beklenen fayda modeli, 402, 420, 583, 584, 587, 929
Beklenti kuramı, 836, 837, 838, 927, 929, 930, 934
Belçika, 185, 488, 535, 584, 793
Ben-Gurion (D.), 901
Bennett (S.), 514, 638, 642, 657, 658
Bentham (J.), 780, 793
Berlin Ablukası (1948), 679
Berlin Askeri Akademisi, 106, 107, 108, 112, 115, 129, 157, 158
Berthier (L.A.), 167, 169
Beyaz Ordu, 220, 248, 540, 541
Beyaz Rusya, 249, 446
Birleşmiş Milletler, 292, 305, 306, 343, 344, 361, 402, 409, 442, 450, 452, 491, 493, 497, 499, 500, 501, 502, 527, 539, 551, 606, 656, 684, 685, 696, 710, 741, 784, 789, 796, 797, 835, 837, 838, 841, 857, 874, 884, 891
Bismarck (O. von), 161, 354, 357, 673
Bizans imparatorluğu, 66, 90, 237, 238, 240, 468, 469, 470, 717, 831
Boğazlar Sorunu, 636
Bolşevikler, 220, 246, 247, 248, 257, 258, 338
Borodino Savaşı 166
Bosna-Hersek, 437, 438, 439, 440, 442, 445, 500, 834, 838, 839, 890
Bosna Savaşı, 441, 442, 445, 838, 841
Boşnaklar, 437, 441, 442, 834
Boutros-Ghali (B.), 789
Braudel (F.), 759, 768, 773
Brecher (M.), 854, 856, 859, 860, 861, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879
Brejnev (L.), 431, 692
Bremer (S.), 514, 523, 524, 525, 550, 554, 555, 591, 604, 605, 613, 622, 777
Brest-Litovsk Antlaşması, 248, 269, 540
Bretton Woods Sistemi, 401, 402, 411, 412, 416, 765, 806
Brezilya, 272, 405, 444, 683, 724, 725, 798
Britanya Gizli Servisi, 317
Brzezinski (Z.), 426, 428, 429, 431, 456, 513
Bueno de Mesquita (B.), 583, 584, 591, 605, 622, 796, 817
Bugeaud (T.R.), 185, 186
Buharin (N.), 249, 250, 251, 253, 254, 255, 256, 258, 259, 261, 264, 273, 283
Bukalemun metaforu, 141, 142, 356, 359, 361, 371
Bulgaristan, 890
Bull (H.), 369, 577, 578, 579, 580
Burjuvazi, 251, 252, 254, 262, 272, 274

Burton (J.), 579
Bush doktrini, 452
Bush (G. - Baba), 193
Bush (G.W.), 783, 795, 797, 802, 804
Butterfield (H.), 886
Bükreş Antlaşması, 890
Bülow (H. von), 112, 115, 128, 158, 355
Bürokratik faktörler, 751
Büyük Britanya, 33, 57, 120, 129, 130, 166, 169, 171, 191, 193, 206, 207, 211, 213, 216, 217, 248, 253, 265, 270, 272, 273, 305, 317, 318, 323, 325, 326, 328, 343, 361, 385, 405, 407, 411, 412, 414, 417, 418, 453, 460, 481, 482, 484, 485, 487, 488, 490, 491, 534, 540, 541, 579, 585, 588, 589, 597, 598, 606, 633, 635, 641, 642, 666, 671, 674, 675, 676, 677, 681, 694, 709, 710, 716, 717, 718, 720, 724, 726, 727, 731, 733, 736, 737, 739, 740, 741, 742, 750, 751, 755, 756, 757, 758, 760, 768, 780, 793, 807, 809, 827, 831, 857, 860, 912, 913, 916, 922
Büyük Buhran, 214, 412, 767
Büyük güçler, 421, 585, 627, 633, 634, 635, 646, 649, 655, 741, 751, 766, 771, 913, 914, 915
Büyük Ortadoğu Projesi, 797

C-Ç

Camp David Antlaşması, 428, 884
Carr (E.H.), 434, 577, 578
Carter (J.), 428, 431, 800, 801, 803
Cassirer (E.), 781
Castlereagh, 484, 485
Casuslar, 15, 16, 22, 177
Caydırıcılık, 329, 521, 697, 901
Cenevre Sözleşmesi, 835
Cengiz Han, 81, 226, 227, 229
Cezayir, 185, 240, 446
Chaliand, (G.) 371
Chamberlain, 318, 325, 326
Che Guevara, 11
Cheney (D.), 804
Chicago Üniversitesi, 289, 295, 425, 517, 550
Churchill (W.), 490, 727
CIA, 57, 205, 431, 455, 583, 695
Cihad, 77, 78, 79, 80, 81
Clausewitz (C. von), 12, 18, 26, 27, 47, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 124,

- 126, 128, 129, 130, 131, 132, 133,
134, 135, 136, 137, 141, 142, 143,
144, 150, 152, 153, 155, 156, 157,
158, 163, 180, 181, 182, 183, 187,
192, 193, 194, 195, 196, 197, 198,
199, 206, 208, 209, 211, 217, 218,
219, 220, 221, 222, 223, 224, 225,
319, 320, 321, 323, 329, 331, 333,
358, 359, 360, 361, 362, 363, 364,
365, 366, 368, 370, 371, 372, 373,
374, 375, 417, 460, 461, 464, 469,
470, 472, 503, 577, 581
- Clemenceau, 11, 188
Clemenceau (G.), 487
Clinton (B.), 783, 804
Columbia Üniversitesi, 426, 428
Comte (A.), 335
COW Projesi, 371, 514, 515, 516, 522, 523, 524,
525, 526, 527, 528, 530, 531, 532,
535, 539, 541, 542, 545, 546, 550,
551, 576, 580, 582, 583, 584, 590,
591, 592, 600, 604, 605, 634, 638,
640, 642, 643, 645, 654, 824, 825,
826, 832, 841, 843, 881
- Cox (R.), 272, 273, 283, 284, 411
CSIS, 460, 802, 803
Cumhuriyetçiler, 460
Çarlık Rusyası, 166, 169
Çatışma, 628, 634, 635, 636, 637, 638, 639,
640, 641, 644, 645, 646, 648, 649,
650, 651, 652, 653, 655, 656, 881,
882, 885, 888, 889, 893, 895, 896,
899, 900, 902, 903, 904
- Çeçenistan, 438, 844
Çekoslovakya, 214, 326, 488, 830
Çevre kavramı, 257, 268, 270, 271, 272, 276
Çevreleme politikası, 47, 48, 765
Çiçero, 36, 387, 468
Çin, 9, 10, 11, 12, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 27, 29,
201, 202, 229, 258, 272, 302, 303,
305, 323, 361, 407, 413, 414, 415,
428, 435, 444, 445, 446, 447, 450,
454, 491, 530, 531, 534, 597, 598,
618, 633, 635, 664, 666, 668, 670,
672, 679, 685, 686, 687, 710, 720,
725, 742, 751, 754, 766, 767, 768,
810, 827, 830, 839, 844, 875, 917
- Çok-kutupluluk, 422, 861, 873, 919, 922
Çok-uluslu şirketler, 345, 405, 408, 409, 422,
768, 769
- Dahl (R.), 792
Danimarka, 481, 673, 737, 793
Darfur katliamı, 841, 842
Dar'ül-İslam, 234
D'Avout (L.N.), 185
Davranışsalcılık, 194, 290, 294, 295, 304, 307,
310, 384, 394, 506, 515, 517, 576,
582, 632, 640, 641, 642, 645, 654,
655, 671, 746, 747, 769, 771, 832,
844, 904, 917, 927
Dayton Antlaşması, 442, 443, 838
Defansif realizm, 914, 918, 920
Defansif strateji, 402, 403
de Gaulle (C. - General), 186, 343
de Guibert (J.A.H.), 112, 115, 182, 184
Dehşet dengesi, 465, 706, 707
Demografik faktörler, 434, 443, 446, 447, 450
Demokrasi, 385, 776, 780, 781, 783, 784, 785,
792, 793, 797, 798, 801, 803, 804,
806, 809, 825, 831, 834, 895
Demokratik başarı kuramı, 494, 502, 776, 777,
778, 779, 780, 782, 783, 785, 790,
791, 795, 798, 799, 800, 806, 807,
808, 812, 813, 814, 815, 816, 923,
925, 926
Demokratik devletler, 476, 487, 500, 501,
502, 777, 790, 791, 798, 804, 807,
812, 815, 863, 895, 926
Demokratikleşme, 776, 791, 795, 797, 800,
801, 802, 809, 810, 829, 834, 843
Demokratikleştirme, 797, 801
Demokratik olmayan devletler, 788, 790,
796, 801, 802, 803, 807, 808, 809,
813, 867, 895, 926
Demokrat Parti, 432, 513
Deniz gücü, 171, 172, 723, 725, 726, 732, 733,
734, 735, 736, 737, 738, 739, 740,
742
Deniz kuvvetleri, 323, 326, 328, 461
de Saxe (M.), 112
Detant dönemi, 202, 204, 395, 397, 694
Deutsch (K.W.), 298, 311, 313, 513, 515, 517,
521, 604, 810, 818, 824
Devlet aktörü, 105, 116, 119, 122, 159, 161, 350,
379, 380, 381, 383, 385, 386, 387,
388, 389, 390, 391, 396, 397, 404,
409, 476, 477, 478, 484, 486, 491,
492, 493, 494, 495, 496, 497, 498,
499, 500, 501, 502, 507, 508, 514,
516, 518, 520, 524, 526, 527, 528,
529, 530, 531, 532, 534, 535, 537,
538, 539, 540, 541, 542, 545, 546,
550, 551, 578, 579, 580, 584, 585,
588, 589, 590, 591, 592, 593, 600,

D

Dağlık Karabağ, 437

602, 604, 606, 612, 856, 869, 882, 893, 904
Devlet-dışı aktörler, 392, 438, 440, 451, 883, 884, 905
Devrimler, 12, 824, 841, 843
Dewey (E.), 294, 300, 313
Dış müdahaleler, 494, 498, 502
Diehl (P.), 514, 553, 555, 592, 596, 622, 628, 633, 634, 635, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 881, 906
Din faktörü, 55, 56, 57, 62, 63, 65, 67, 68, 70, 80, 81, 433, 434, 436, 437, 438, 469, 746, 833
Diplomasi, 22, 23, 172, 173, 217, 291, 347, 358, 363, 364, 366, 431, 441, 451, 468, 469, 480, 487, 503, 517, 525, 535, 863, 871, 872, 873, 875, 888
Diplomatik-stratejik davranış, 347, 348, 351, 352, 353
Dünya Deniz Savaşı, 725, 735, 738, 739
Diyalektik yöntem, 116, 133, 137
Doğa hali, 57, 345
Doğu Afrika, 725
Doğu Avrupa, 226, 272, 343, 428, 455, 490, 792, 809, 824, 917
Doğu Bloğu, 57, 266
Doğu felsefesi, 18, 20
Doğu Prusya, 119
Doğu Timor, 438
Doğu uygarlığı, 214, 220, 224
Dolaylı tutum, 47, 320, 321, 324
Domuzlar Körfezi, 206
Don Kazakları, 177, 219, 220, 222
DON Projesi, 551
Doran (C.), 582, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 759, 760, 761, 762, 763, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 826
Doyle (M.W.), 781, 784, 923
Döngüsellik yaklaşımı, 301, 716, 717
Dördüncü nesil savaşlar, 153, 451
Dörtlü İttifak, 486
Dulles (J.F.), 706
Durkheim (E.), 335
Dünya Bankası, 402, 405, 414
Dünya liderliği, 721, 723, 724, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 734, 742
Dünya Savaşı (Birinci), 11, 130, 161, 186, 187, 188, 201, 206, 207, 214, 216, 220, 223, 224, 246, 247, 248, 250, 251, 255, 257, 265, 267, 290, 291, 292, 295, 305, 318, 320, 322, 325, 326,

328, 329, 359, 413, 417, 422, 435, 486, 488, 504, 537, 540, 549, 636, 666, 676, 677, 717, 727, 737, 739, 755, 756, 761, 763, 764, 765, 793, 802, 826, 827, 828, 847, 848, 856, 886, 910, 913, 921, 925, 926, 931
Dünya Savaşı (ikinci), 56, 57, 129, 130, 181, 194, 206, 207, 214, 224, 248, 261, 264, 266, 267, 268, 275, 281, 282, 290, 291, 292, 293, 295, 303, 306, 317, 319, 328, 329, 333, 337, 339, 341, 343, 361, 395, 402, 405, 409, 411, 412, 416, 418, 426, 427, 431, 442, 460, 470, 476, 488, 489, 491, 492, 493, 499, 503, 504, 513, 515, 534, 535, 592, 593, 597, 598, 603, 606, 637, 646, 661, 672, 675, 676, 677, 678, 679, 682, 694, 708, 717, 718, 722, 727, 728, 731, 733, 737, 739, 740, 750, 752, 757, 761, 763, 764, 765, 768, 793, 803, 806, 807, 809, 824, 827, 841, 857, 863, 873, 898, 912, 915, 917, 918
Dünya savaşları, 504
Dünya Sistemi Yaklaşımı, 262, 268
Düşünce kuruluşları, 802

E

Ege Barışı, 44
Egemenlik, 25, 57, 93, 113, 268, 275, 276, 278, 292, 296, 350, 409, 480, 481, 483, 491, 494, 495, 496, 497, 499, 500, 503, 504, 507, 527, 529, 531, 643, 645, 646, 665, 728, 811, 828, 832, 914
Einstein (A.), 270
Eisenhower (D.), 181, 199, 513, 695, 706, 707
Ekim Devrimi, 245, 246, 247, 248, 249, 258, 259, 260, 435, 523, 540
Ekonomik araçlar, 433, 434, 442, 446, 447, 448, 450, 452
Ekonomik büyüme, 665, 686
Ekonomik faktörler, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 416, 417, 420, 421, 422, 492, 716, 718, 719, 722, 725, 727, 728, 729, 733, 738, 740, 750, 757, 758, 759, 767, 769, 835, 837, 841, 863, 864, 865, 867, 868, 870, 871, 875, 912, 914, 915, 922, 924, 925, 926, 934
Ekvator, 807

El-Beşir (Ö.), 841
Eleştirel okul, 398
Elizabeth (II), 319
El-Kaide, 452, 804
El-Tabarî, 80
Emperyal güç, 255
Emperyalizm, 42, 43, 44, 247, 250, 251, 253,
254, 255, 256, 257, 258, 259, 260,
261, 262, 263, 264, 265, 266, 267,
268, 271, 273, 274, 275, 276, 278,
279, 280, 281, 282, 283, 284, 285,
336, 352, 420, 422, 537, 592
Emperyal savaş, 299, 524, 529, 532, 535,
605
Endonezya, 798, 844
Endüstri Devrimi 110, 727, 756, 757, 915
Engels (F.), 339
Enternasyonal (Birinci), 246
Enternasyonal (İkinci), 246, 247, 256, 264
Enternasyonal (Üçüncü), 248, 262, 264, 269
Enternasyonal (Dördüncü), 248, 269
Erdem kavramı, 19, 20, 24, 59, 62, 65, 70, 71,
72, 80, 87, 88, 89, 91
Ermeniler, 840
Ermenistan, 249, 437, 439
Etik faktörü, 19, 21, 85, 347, 348, 349, 350,
353, 358
Etnik temizlik, 834, 836, 839
Eylau Muharebesi, 166, 168

F

Falanks, 38, 39
Falklands Savaşı, 598, 606, 617, 926
Farabî, 80
Fas, 188, 189
Fay hattı savaşları, 436, 437, 438, 439, 440,
441, 443, 444, 445, 450, 453, 454,
455
FBI, 205
Felemenkler, 720, 724, 726, 727, 736, 738, 739
Felipe (II.), 724, 736, 921
Fenikeliler, 46
Feodalizm, 417
Fetih, 19, 77, 240
Fildişi Sahili, 508
Filipinler, 33, 405, 430, 438, 737, 801, 809
Filistin, 191, 591, 599, 606, 617, 860, 884, 891,
905
Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ), 884, 891
Finlandiya, 246, 247, 445, 475, 476, 793, 807
Foch (F.), 183, 187, 188
Fordist Yaklaşım, 275, 276

Franco (F.), 339
Fransa, 106, 107, 109, 110, 119, 122, 124, 128,
129, 130, 160, 161, 163, 165, 166,
167, 169, 179, 184, 185, 186, 187, 193,
216, 221, 222, 323, 326, 334, 335,
343, 353, 356, 370, 413, 414, 417,
430, 481, 482, 484, 485, 487, 488,
491, 495, 534, 540, 588, 589, 592,
597, 599, 633, 635, 650, 667, 671,
673, 674, 676, 677, 710, 718, 724,
726, 727, 733, 736, 737, 739, 751,
756, 757, 760, 768, 793, 807, 809,
831, 836, 921
Fransa-Prusya Savaşı, 186, 673
Fransız Devrimi, 109, 110, 118, 119, 122, 160,
165, 171, 172, 179, 194, 195, 196, 199,
222, 251, 351, 359, 435, 484, 495,
500, 717, 727, 731, 733, 915
Fransız Devrim Savaşları, 106, 119, 122, 124,
133, 166, 222, 826, 718
Freud (S.), 296
Friedrich (II. - Büyük), 119, 120, 122, 126, 159,
162, 166, 170, 180, 184, 187, 355
Friedrich Wilhelm (I.), 159
Friedrich Wilhelm (III.), 107, 167

G

G7, 693
G8, 797
Gaddis (J.L.), 520
Gaither Raporu, 695
Gallieni (J.S.), 187, 189
Galtung (J.), 782
Gat (A.), 895, 896, 897, 905
GATT, 402, 409, 411, 416
Gelenekselciler, 662
Geller (D.), 523, 525, 549, 553
Genel Kurul (BM), 475, 499
Gerçek savaş, 131, 222, 362, 365, 370
Gerginliğin gerilemesi aşaması, 866, 868,
870, 871, 872, 873
Gerginliğin tırmanması, 632, 651
Gerilla 11, 18, 26, 359, 361, 366
Gerilla savaşları, 12, 107, 111, 150, 196, 197, 198,
491, 492, 498, 505, 545, 841
Gilpin (R.), 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407,
408, 409, 410, 411, 412, 415, 416,
417, 418, 420, 421, 422, 593, 757,
770, 794
Goertz (G.), 622, 627, 628, 633, 634, 637, 638,
639, 640, 641, 642, 643, 644, 645,

647, 648, 649, 650, 653, 655, 656,
657, 658, 910, 931
Goltz (C. von der), 129, 130, 161
Gorbaçov (M.), 57
Göreceli güç, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 754,
755, 757, 758, 759, 761, 762, 765,
766, 767, 768, 771
Gramsci (A.), 271, 272, 273, 274, 284, 411
Gramsci Okulu, 271, 273
Grant (U.), 212, 213, 214
Grant (U.S.), 181
Grotius (H.), 67, 74, 215, 477, 577, 578, 579, 779
Guatemala, 798
Güç asimetrisi, 649, 666, 889
Güç dengesi, 19, 26, 173, 291, 390, 439, 480,
486, 487, 506, 583, 593, 600, 646,
679, 681, 682, 716, 717, 727, 750,
762, 769, 771, 910, 915, 918, 919,
921
Güç döngüsü kuramı, 746, 747, 748, 749, 750,
751, 752, 755, 758, 759, 760, 761,
765, 767, 769, 770, 771
Güç geçişleri kuramı, 418, 634, 662, 666,
668, 671, 679, 680, 684, 769, 794,
910, 921, 922
Güç hiyerarşisi, 633, 649
Güç kapasiteleri, 651
Güç kavramı, 19, 20, 25, 26, 49, 51, 351, 352,
378
Güç kullanımı, 294
Güçler dengesi, 579, 588, 603, 605, 608, 619,
680, 830, 833
Güçlü devletler, 494, 495, 502
Güç politikası, 49, 51, 593, 596, 597, 614, 615,
616, 681, 682
Güney Afrika, 265
Güney Amerika, 68, 405, 494, 502, 505, 809
Güney Asya, 694
Güney Avrupa, 809
Güneybatı Afrika, 839
Güneydoğu Asya, 494, 685
Güney Kore 270, 361, 430, 801
Gürcistan, 249, 613, 797
Güvenlik çalışmaları, 345, 351, 352, 369, 371
Güvenlik ikilemi, 696, 741, 769, 886, 918
Güvenlik Konseyi (BM), 193, 204, 305, 306,
361, 428, 431, 450, 452, 491, 499,
539, 710, 789, 838, 857, 891, 901
Güvenlik politikaları, 402, 403, 408, 410, 411,
412, 416, 452, 668, 793, 800

H

Habermas (J.), 792

Habsburglar, 417, 717, 726, 752, 757
Haçlılar, 66, 238
Haklı savaş, 19, 24, 63, 64, 67, 68, 70, 71, 72,
74, 77, 79, 80, 81
Halk faktörü, 16, 17, 23, 87, 88, 90, 91, 92, 97,
100, 107, 111, 124, 126, 132, 150, 173,
174, 180, 198, 222, 223, 359, 360,
361, 362, 498, 538, 830
Halperin (M.), 695, 712
Hamaney (A.), 439
Hammarskjöld (D.), 789
Handel (M.), 149, 150, 151, 153, 156, 191, 192,
193, 194, 195, 196, 197, 198, 199,
200, 201, 202, 203, 204, 205, 206,
207, 208, 209, 358
Hardt (M.), 277, 278, 284
Harekât, 175, 178, 179, 181, 186, 189
Hart (L.), 40, 47, 130, 156, 317, 318, 319, 320,
321, 322, 323, 324, 325, 327, 328,
329, 330, 331, 356, 357
Harvard Üniversitesi, 425, 426, 428, 431,
523, 691, 692, 712
Hastings Savaşı, 916
Hava kuvvetleri, 318, 327, 329
Hegel (G.W.F.), 116, 117, 156, 351, 356
Hegemon aktör, 323, 328, 593, 757, 763, 766,
769, 770, 771
Hegemonik güç, 913, 918, 919, 921
Hegemonik istikrar kuramı, 409, 410, 411,
412, 413, 415, 418, 422, 769, 770,
771, 794
Hegemonik savaş, 406, 411, 412, 413, 415,
416, 417, 418, 420, 422, 910, 931
Hegemonya, 50, 256, 267, 271, 272, 273, 274,
275, 411, 681, 723, 766, 770
Heidegger (M.), 335, 337
Helen uygarlığı, 42, 43
Helsinki Nihai Senedi, 694, 797
Helvet Cumhuriyeti, 165
Henehan (M.T.), 576, 601, 607, 613, 616, 620,
621, 622
Henry (V.) 216
Hensel (P.) 600, 604, 605, 612, 622, 634, 644,
645, 648, 649, 650, 651, 653, 654,
657, 658
Herakleitos, 116
Herero ve Namaqua Katliamı, 839, 840
Herodot, 36, 37, 38
Herz (J.H.), 886
Hıristiyanlık, 55, 57, 58, 59, 62, 63, 65, 66, 67,
72, 73, 77, 78, 437, 448, 454, 915
Hırvatistan, 838, 844
Hırvatlar, 437, 441, 442
Hilferding (R.), 250, 251, 254, 255, 256, 264,
265, 267, 284

Hindenburg (P. von), 161
Hindiçin, 187, 188, 189
Hindistan, 39, 213, 258, 270, 405, 414, 437,
440, 444, 445, 446, 450, 507, 633,
667, 668, 683, 685, 686, 687, 710,
725, 726, 735, 767, 809, 827, 844,
857, 860, 870, 875, 877
Hindistan-Pakistan Savaşı, 366
Hinduizm, 860
Hint Okyanusu, 718, 725, 730, 733, 735, 739
Hiroşima, 465, 504, 694
Hitler (A.), 162, 191, 192, 201, 205, 209, 212,
214, 248, 257, 326, 328, 338, 357,
478, 761, 840, 847, 917, 921
Hizbullah, 891
Hobbes (T.), 296, 344, 345, 385, 388, 389,
410, 434, 477, 507, 579, 918
Hobson (J.), 250, 256, 262, 263, 264, 265,
280, 284
Hoffmann (S.), 343, 346, 356, 369
Hohenzollern hanedanı, 159, 162
Hollanda, 216, 338, 412, 418, 481, 482, 650,
669, 716, 717, 718, 726, 730, 732,
733, 736, 738, 739, 757, 768, 793,
922
Holokost, 825, 837, 842
Holsti (K.J.), 475, 476, 477, 478, 479, 480, 482,
483, 484, 485, 486, 487, 488, 489,
490, 491, 492, 493, 494, 495, 496,
497, 498, 499, 500, 501, 502, 503,
504, 505, 506, 507, 508, 509, 600,
605, 607, 608, 623
Holsti (O.), 476, 658, 927
Holsti (R.), 475
Homer, 37, 51, 52
Hoplit, 38, 48
Hore-Belisha (L.), 318, 325
Hruşçev (N.), 695
Huaihai Savaşı, 917
Hume (D.), 779
Humeyni, 684
Huntington (S.), 425, 426, 427, 428, 429, 431,
432, 433, 434, 435, 436, 437, 438,
439, 440, 441, 443, 444, 445, 446,
447, 448, 449, 450, 451, 452, 453,
454, 455, 456, 457, 514, 803, 809,
810, 819, 924
Husserl (E.), 335
Hutular, 837
Hükümet-dışı aktörler, 438, 788, 802, 803
Hümanizma, 84
Hüseyn (Kral), 901
Hz. İsa, 57, 78
Hz. Muhammed, 78
Hz. Musa, 78

I-İ

ICB Projesi, 854, 856, 876, 877
ICOW, 645
III. Reich, 214, 317
Ikenberry (G.J.), 794, 813, 814, 818
Ikenberry (J.), 795
IMF, 402, 405, 409
Irak, 181, 193, 208, 398, 446, 451, 452, 531,
534, 541, 549, 633, 684, 685, 711,
712, 797, 802, 874, 901
Irak Savaşı, 208, 712, 784, 796, 797
İbn-i Haldun, 447
İbn Rüşd, 80
İbn Teymiye, 80, 81
İbn Teymiyye, 81
İç savaş, 153, 199, 299, 494, 504, 505, 524,
528, 529, 530, 532, 535, 538, 539,
540, 541, 542, 545, 546, 646, 647,
834, 843, 910
İdealizm, 290, 291, 918
İdeolojik faktörler, 747, 753, 763
İki-kutupluluk, 378, 391, 397, 398, 412, 418,
421, 422, 426, 427, 428, 431, 432,
451, 499, 646, 753, 762, 764, 803,
824, 828, 861, 877, 892, 919
İlkel birikim, 251, 253
İlyada Destanı, 37, 51, 52
İnebahtı Muharebesi, 736, 738
İnsancıl müdahale, 19
İnsan doğası, 35, 43, 51, 62, 70, 105, 136, 380,
381, 384, 403
İnsan hakları, 110, 278, 750, 797, 801, 802,
849
İnsan kaybı,
İnsan kaybı faktörü, 300, 302, 524, 526, 527,
528, 529, 531, 532, 533, 535, 539,
541, 543, 544, 545, 546, 552, 843
İntifada, 491, 884
İran, 258, 428, 439, 440, 441, 444, 446, 447,
450, 452, 597, 602, 617, 670, 684,
685, 798, 848
İran-Irak Savaşı, 366, 684
İran İslam Devrimi, 685
İrlanda, 793
İskender (Büyük), 38, 39, 40, 52, 92, 100, 187,
212, 214
İslam, 25, 58, 77, 78, 79, 80, 81, 432, 435, 436,
439, 440, 443, 444, 445, 446, 448,
449, 450, 452, 453, 454, 804, 834,
844, 848, 860
İslamiyet, 860
İslam Konferansı Örgütü, 884
İslamofobi, 443, 444, 455

İspanya, 57, 68, 84, 111, 166, 213, 270, 339, 481, 482, 507, 650, 717, 718, 724, 725, 726, 727, 733, 736, 737, 768, 793, 807, 809, 824, 831, 914, 921
İspanya İç Savaşı, 824
İspanya Veraset Savaşları, 482, 826
İsrail, 191, 200, 201, 204, 205, 206, 207, 396, 405, 426, 437, 440, 444, 454, 535, 590, 597, 601, 606, 617, 710, 807, 859, 860, 867, 875, 876, 877, 881, 884, 887, 888, 889, 891, 900, 901, 902, 903, 905, 916
İsrail istihbaratı, 204, 205
İsrail Savunma Gücü (IDF), 902
İstanbul Antlaşması, 890
İstihbarat, 15, 16, 83, 94, 117, 136, 179, 180, 194, 195, 200, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 583, 872, 873
İstihkâm, 172, 175
İsveç, 220, 481, 669
İsviçre, 165, 169, 481, 809
İşgal, 172, 173, 189
İtalya, 55, 56, 57, 83, 88, 91, 94, 100, 169, 193, 338, 460, 535, 633, 635, 661, 667, 672, 676, 677, 717, 718, 725, 730, 733, 751, 756, 793, 809, 836, 844
İtalyan Birliği, 575, 589, 591, 598, 617
İtalyan şehir devletleri, 83, 88, 97
İtilaf Devletleri, 248, 488, 727
İttifaklar, 11, 16, 73, 159, 173, 403, 417, 439, 480, 486, 487, 506, 508, 583, 596, 597, 603, 612, 615, 616, 617, 618, 619, 632, 666, 671, 676, 682, 723, 726, 734, 747, 757, 760, 761, 762, 826, 827, 828, 834, 848, 873, 888, 892, 897, 898, 912, 918, 920, 921, 922, 924
İttifak politikası, 37, 40, 42, 45, 47, 50, 51, 159
İzlanda, 793

J

Janjaweed grubu, 841
Japonlar, 30, 31, 32, 33
Japonya, 11, 31, 32, 218, 323, 361, 401, 412, 413, 414, 435, 436, 444, 445, 446, 450, 454, 455, 488, 489, 491, 504, 534, 540, 606, 633, 635, 667, 671, 677, 687, 725, 737, 739, 740, 751, 754, 756, 757, 762, 763, 766, 768, 794, 839, 844, 875
Jean-Paul (II.), 57
Jefferson (T.), 780, 802

Jena Muharebesi, 110, 124, 160, 166, 167, 185
Jervis (R.), 699
Johnson (L.), 368, 428, 430, 431, 525, 692, 708
Jomini (A.H. de), 165, 166, 167, 169, 170, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 186, 192, 193, 195, 198, 199, 206, 355, 357, 363
Jourdan Yasası, 198, 199
Journal of Conflict Resolution, 623, 649, 657, 658
Journal of Peace Research, 656, 657
Jureidini (P.), 859
Jutland Deniz Savaşı, 737, 739
Jül Sezar, 916

K

Kafkasya, 152, 440
Kahneman (D.), 927, 929, 933, 934
Kahn (H.), 308, 309, 314, 358, 367
Kahramanlık söylemi, 26, 464
Kaldor (M.), 117, 153, 157, 358
Kamboçya, 585, 598, 633, 693, 841, 842, 844
Kamikaze, 33
Kamuoyu, 803
Kanada, 476, 507, 669, 694, 697, 778
Kant (I.), 112, 115, 116, 117, 156, 157, 158, 339, 348, 353, 355, 356, 366, 374, 380, 385, 387, 388, 389, 390, 399, 477, 579, 778, 779, 780, 781, 782, 784, 785, 787, 788, 794, 806, 810, 813, 815, 818, 819
Kantitatif araştırmalar, 881, 882, 883, 885, 886, 897, 899, 904
Kanuni Sultan Süleyman, 234, 916
Kapitalizm, 246, 247, 253, 254, 256, 257, 260, 261, 265, 267, 270, 272, 280, 283, 417, 421
Kaplan (M.), 310, 314, 392, 393, 394, 399, 515, 517, 521
Karadağ, 890
Karadeniz, 220
Karar alma yaklaşımları, 515, 518, 519, 521, 523, 549, 780, 833, 910, 913, 918, 919, 922, 925, 927, 928, 930, 931
Karlofça Antlaşması, 636
Karşılıklı bağımlılık, 282, 402, 407, 408, 413, 422, 477, 682, 784, 785, 791, 805, 810, 814, 815
Karşılıklı kesin mahvoluş, 465
Kartacalılar, 45, 46
Katolik Kilisesi, 56, 62, 66, 74

Katolikler, 74, 417
Kautsky (K.), 255, 256, 257, 263, 265, 284, 406
Keegan (J.), 111, 130, 131, 153, 157, 211, 212, 214, 215, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 358
Kennan (G.F.), 410, 431, 803
Kennedy (J.F.), 368, 691, 692, 708, 801
Keohane (R.O.), 378, 407, 408, 409, 411, 415, 416, 699, 791, 794
Keşmir Sorunu, 438, 857, 860
Kıbrıs, 515, 598, 606, 643, 735, 736
Kınalızade Ali Efendi, 234
Kırım Savaşı, 170, 186, 216, 301, 588, 592, 599, 636, 759
Kızıl Khmerler, 841
Kızıl Ordu, 220, 248, 258, 540, 917
Kimlik faktörü, 426, 432, 434, 436, 437, 438, 439, 442, 448, 449, 451, 454, 455, 841, 843
Kindleberger (C.), 410, 411, 412, 699
Kissinger (H.), 202, 205, 367, 369, 431, 513, 695, 697, 713, 783
Kitlesel imha silahları, 697, 701, 706, 709, 797, 804
Koalisyon (Altıncı), 167
Koalisyon (Dördüncü), 168
Kolombiya, 807
Komutan faktörü, 136, 364
Komünizm, 57, 247, 248, 249, 265, 428, 435, 540, 666, 806, 844
Kondratieff (N.), 715, 716, 719, 720, 722, 743
Konfederasyon Kuvvetleri, 213
Konfüçyus, 10, 18, 19, 20, 23, 24, 26, 381, 382
Konfüçyusçuluk, 18, 19, 21, 30, 31, 302, 435, 446, 455
Konstruktivizm, 410, 433, 434, 447
Konvansiyonel savaş, 150
Konvansiyonel silahlar, 712
Kore Savaşı, 229, 360, 361, 395, 427, 513, 515, 535, 590, 592, 597, 809, 875
Kosova, 437, 442, 602, 613
Kosova Savaşı, 198, 505, 870
Körfez Savaşı, 437, 439, 505, 590, 598, 617, 874, 901
Körfez Savaşı (Birinci), 193, 195, 198, 208
Krasner (S.), 409, 411, 412, 413, 699
Kratochwil (F.), 434
Kriz yönetimi, 861, 863, 865, 869, 873
Ksenofon, 35, 37, 38
Kserkses, 40
Kugler (J.), 418, 662, 666, 667, 668, 669, 671, 672, 673, 674, 676, 677, 678, 679, 680, 682, 683, 685, 686, 687, 688
Kuhn (T.), 433, 698

Kutsal İttifak, 486, 736
Kutsal Roma Germen İmparatorluğu, 55, 65, 480, 481, 482, 914
Kutsal savaş, 77, 79
Kuveyt, 193, 684, 685
Kuvvet kullanımı, 133, 134, 135, 195, 196, 503
Kuzey Afrika, 797, 802
Kuzey Amerika, 57, 494, 746, 767, 779
Kuzey Avrupa, 779
Kuzey Denizi, 736, 737, 739
Kuzey-Güney ilişkileri, 422
Kuzey Kore, 361, 452, 710
Küba, 693, 694, 699, 703, 704, 708, 828, 829
Küba Füze Krizi, 429, 521, 636, 693, 694, 699, 703, 708, 828, 829
Küçük güçler, 585, 595, 596, 597, 604, 605, 610, 611
Küçük Kaynarca Antlaşması, 636
Küçük ölçekli güç, 412, 633, 646, 649, 651
Küresel hâkimiyet, 723
Küresel hiyerarşi, 683, 684, 685
Küreselleşme, 261, 275, 277, 278, 281, 406, 407, 409, 604, 788, 802
Küresel savaş, 715, 717, 721, 728, 729, 730, 731, 732, 734, 738, 740, 741, 742
Kürtler, 452, 531, 797

L

Lahey Barış Konferansları, 741
La Hogue Deniz Savaşı, 736, 738, 739
Lakatos (I.), 777
Lasswell (H.D.), 517, 554
Laterano Antlaşması, 57
Latin Amerika, 432, 435, 444, 447, 448, 449, 450, 454, 455, 809, 841, 843
Lee (R.), 213
Lemke (D.), 666, 667, 668, 682, 683, 684, 687, 688
Lenin (V.), 12, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 261, 264, 265, 269, 271, 274, 283, 285, 357, 387, 406
Levy (J.S.), 403, 576, 582, 591, 620, 621, 623, 628, 658, 790, 799, 813, 819, 909, 910, 911, 913, 914, 915, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 930, 931, 932, 933, 934
Leyte Körfezi Muharebesi, 737, 739
Liberalizm, 412, 422, 746, 747, 763, 769, 771, 776, 925, 934
Liberal paradigma, 337, 339, 344, 351, 352, 356, 359, 370, 619

Liberya, 508
Libya, 446, 670, 711
Lider faktörü, 13, 14, 15, 17, 20, 24, 26, 27, 37,
89, 92, 94, 172, 195, 201, 203, 212,
214, 403, 584, 602, 750, 753, 760,
765, 766, 768, 770, 840, 844, 847,
922, 924, 926, 927
Liebknecht (K.), 260
Lincoln (A.), 213
Lind (W.S.), 153, 157
Lloyd George (D.), 487
Lloyd (H.), 112, 115
Locke (J.), 389, 780, 801
Lojistik, 172, 174, 177, 184
Londra Antlaşması, 890
Louis (XIV.), 478, 482, 717, 718, 724, 726, 731,
733, 739, 750, 921
Louis (XVIII), 166, 169
Lozan Antlaşması, 488, 643
Luttwak (E.N.), 459, 460, 461, 464, 465, 466,
467, 468, 469, 470, 471, 472
Luxemburg (R.), 250, 251, 254, 259, 260, 261,
264, 265, 284
Lübnan, 192, 508, 807, 834, 884, 889, 891,
900, 901, 902
Lüksemburg, 793
Lyautey (L.H.G.), 187, 188, 189

M

Macaristan, 270, 446, 488, 828, 844, 916
Machiavelli (N.), 25, 49, 53, 83, 84, 85, 86, 87,
88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96,
97, 98, 99, 100, 101, 102, 136, 158,
193, 196, 198, 206, 209, 358, 370,
410, 434, 465, 507, 779, 918
Madagaskar, 187, 188
Maddi faktörler, 124, 131, 136
Mahan (A.T.), 171, 172, 179, 180
Mahan (D.), 172, 179
Mahkûmun ikilemi, 699, 701, 702, 703, 887
Makedonya, 39, 40, 42, 50, 52, 417, 442, 890
Makedonya Savaşı, 826
Malezya, 436, 437, 502, 508
Maliyet faktörü, 13, 16, 20, 25
Manevi faktörler, 131, 136, 137
Mao (Z.), 11, 12, 129, 193, 196, 357, 361, 917
Maoz (Z.), 514, 632, 633, 637, 638, 639, 642,
658, 777, 778, 781, 790, 798, 806,
816, 819, 881, 882, 883, 884, 885,
886, 887, 888, 889, 891, 892, 893,
894, 895, 896, 897, 898, 899, 900,
902, 903, 904, 905, 906

Marcus Antonius, 735, 743
Marksist-Leninist Yaklaşım, 336, 352
Marksizm, 246, 250, 251, 252, 253, 255, 256,
257, 259, 260, 262, 263, 265, 266,
267, 268, 270, 277, 279, 284, 285,
339, 348, 350, 386, 404, 406, 408,
410, 411, 841, 925
Marshall Planı, 343, 411, 412, 691, 765
Marx (K.), 12, 222, 223, 246, 250, 251, 252,
253, 256, 257, 260, 267, 279, 280,
284, 335, 337, 339, 348, 370
McCarthy (J.), 270
McNamara (R.), 368, 692, 707, 708, 713
Mearsheimer (J.), 403, 576, 921, 934
Medeniyetler çatışması, 425, 426, 427, 432,
433, 434, 435, 436, 437, 439, 444,
451, 455, 456, 457, 803
Mediciler, 83, 84
Mekik diplomasisi, 169
Meksika, 405, 432, 444, 448, 449
Mencius, 19, 24
Menşevikler, 246, 269
Merkantalizm, 924
Merkez kavramı, 249, 258, 261, 266, 268,
270, 271, 272, 280
Meşruluk kavramı, 17, 32, 64, 94, 493, 495,
496, 497, 498, 508, 551, 646, 655,
718, 722, 729, 792, 840, 845, 905,
922
Metternich, 484, 485
Mezopotamya, 830
MI5, 207
MID Veritabanı, 576, 580, 590, 595, 599, 604
Mısır, 169, 202, 204, 207, 218, 535, 725, 737,
738, 739, 867, 870, 875, 876, 887,
901, 902, 903
Mısır seferi, 185
Michigan Üniversitesi, 514, 523, 525, 583,
628, 645, 661, 668, 824
Midlarsky (M.I.), 644, 657, 823, 824, 825, 826,
828, 829, 830, 831, 832, 833, 834,
836, 837, 838, 839, 840, 842, 843,
844, 845, 846, 848, 849, 850, 851
Midway Deniz Muharebesi, 737, 739
Mihver Devletleri, 917
Milis kuvvetler, 84
Milletler Cemiyeti, 291, 292, 293, 305, 344,
475, 476, 487, 488, 527, 741
Milliyetçilik, 602, 604, 753, 756, 834, 844
Mill (J.S.), 780, 784, 793
Miloseviç (S.), 870
Misilleme, 701, 703, 706, 707, 709
Mitleştirme, 51
Mladiç (R.), 841

- Modelski (G.), 50, 53, 418, 582, 593, 715, 716,
718, 720, 721, 722, 723, 725, 726,
727, 728, 729, 730, 731, 732, 733,
734, 738, 739, 740, 741, 742, 743,
794, 914, 922
- Modern savaş, 117, 198, 296, 317, 490
- Moğollar, 81, 226, 417
- Molotov (V.), 201
- Moltke (H. von - Baba), 161, 162, 163
- Moltke (H. von - Oğul), 161
- Monnet (J.), 341
- Montesquieu (C.L. de), 335, 338, 355, 356,
388, 500, 779, 924
- Moral faktörü, 136, 175, 178, 186, 187, 309,
352, 357, 361, 362, 663
- Mor (B.D.), 885, 886, 905, 906
- Morgenstern (O.), 698
- Morgenthau (H.J.), 51, 52, 296, 343, 344, 346,
358, 373, 375, 381, 382, 383, 384,
394, 399, 402, 403, 410, 431, 434,
507, 517, 894, 918, 919
- Morrow (J.D.), 698
- MOSSAD 205, 206
- Muharebe, 524, 543, 544
- Munenori, 31, 32
- Musashi, 31
- Mussolini (B.), 57, 328, 338, 661, 809
- Mutlak güç, 747, 749, 761, 762, 767
- Mutlak kazanç, 379, 391, 396
- Mutlak savaş, 112, 130, 131, 134, 135, 194, 329,
362, 365, 368
- Mutlak zafer, 47, 320, 321, 461
- Mülteciler, 838, 841
- Müslüman devletler, 218, 219
- Müslüman Kardeşler, 848
- Müslümanlar, 56, 77, 78, 79, 437, 443, 450,
453, 455
- Müttefik kuvvetler, 739
- Müzakere, 438, 441, 442, 443, 451, 697, 700,
701, 703, 704, 705, 706, 711, 785,
865, 872
- Müzmin çatışmalar, 859, 863
- Myanmar, 508
- N**
- Nagazaki, 504, 694
- Namibya, 839
- Napolyon, 11, 107, 108, 109, 111, 119, 124, 126,
160, 165, 166, 167, 168, 169, 170,
172, 173, 174, 175, 176, 177, 179, 180,
181, 183, 184, 185, 186, 187, 194,
195, 196, 199, 213, 216, 219, 220,
355, 356, 464,, 483, 484, 494, 503,
717, 718, 722, 724, 727, 731, 733,
737, 739, 740, 741, 921
- Napolyon (III.), 170
- Napolyon Savaşları, 109, 124, 126, 133, 194,
195, 196, 418, 483, 484, 503, 524,
532, 543, 588, 672, 717, 718, 722,
727, 731, 733, 739, 741, 750, 826,
913, 915
- Nash (J.), 700, 701, 702, 703
- Nasır (A.), 204
- Nasyonal Sosyalistler, 338
- NATO, 275, 343, 369, 505, 636, 656, 666, 678,
682, 687, 706, 765, 797, 806, 810,
827, 838, 924
- Nazi Almanya'sı, 694, 838
- Naziler, 214, 329, 410, 489, 917
- Negri (A.), 277, 278, 280, 283, 284
- Nehru (C.), 877, 878
- Nelson (Amiral), 737
- Neo-klasik realistler, 346, 191
- Neo-konservatif yaklaşım, 460, 470, 472
- Neomarksizm, 394, 477
- Neo-realist düşünce, 50
- Neorealizm, 377, 390, 391, 394, 397, 398, 403,
409, 453, 507, 521, 524, 699, 885
- Netanyahu (B.), 901
- Neumann (J. von), 698, 929
- Ney (M.), 166, 167, 169, 183
- Niebuhr (R.), 381, 383, 384, 434
- Nietzsche (F.), 51
- Nijerya, 187
- Nikaragua, 798
- Nikolay (I.), 169, 179, 588
- Nikolay (II.), 170, 246
- Nispi kazanç, 379, 391, 396
- Nixon (R.), 192, 201, 202, 205, 209, 430, 525,
692
- Nizamülmülk, 233
- Nobel Barış Ödülü, 311
- Normandiya Çıkarması, 207, 317, 739, 740
- Norveç, 669, 782, 793
- NPT (Non-Proliferation Treaty/Nükleer Si-
lahların Yayılımını Önleme Ant-
laşması), 465
- Nüfus faktörü, 663, 665, 671, 672, 684, 685
- Nükleer caydırıcılık, 367, 479, 679, 697, 701,
705, 711, 712, 741, 766
- Nükleer güç, 308, 342, 347, 396, 461, 603,
679, 707, 710, 741, 903
- Nükleer savaş, 356, 359, 360, 365, 367, 368,
679, 704
- Nükleer silahlar, 327, 347, 349, 367, 378, 395,
396, 397, 490, 492, 525, 679, 693,
694, 696, 699, 706, 710, 711, 863

Nükleer strateji, 465, 712
Nye (J.S.), 407, 408, 413

O-Ö

Ofansif realizm, 914, 918, 920
Ofansif strateji, 402, 403
Oligarşik sistem, 42, 48
Oneal (J.R.), 781, 783
Organik (A.F.K.), 418, 582, 593, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 685, 686, 688, 794, 913, 914, 921
Orta Amerika, 192, 831
Orta Asya, 227, 437, 449
Ortadoğu, 66, 202, 207, 226, 343, 360, 396, 432, 437, 444, 451, 452, 494, 508, 685, 693, 694, 711, 712, 767, 797, 802, 804, 809, 826, 895, 900
Orta ölçekli güçler, 412, 646
Oslo Barış Görüşmeleri, 884
Osmanlı İmparatorluğu, 169, 219, 220, 234, 484, 485, 488, 530, 588, 589, 597, 598, 617, 633, 636, 643, 725, 735, 736, 756, 758, 759, 773, 836, 837, 838, 840, 842, 844, 848, 890, 916
Osmanlı-Rus Savaşı (1828), 169
Otuz Yıl Savaşları, 57, 74, 300, 301, 417, 480, 481, 503, 750, 826, 828
Oyun teorisi, 396, 404, 583, 692, 697, 698, 868, 887, 897
Öncül rekabetler, 647, 648
Önleyici savaş, 760, 910, 920, 922, 931

P

Pakistan, 405, 437, 440, 444, 446, 447, 450, 507, 633, 710, 797, 809, 844, 857, 860, 870, 879
Paktlar, 276, 827, 897, 898
Panama Kanalı, 171, 691
Papalık Devleti, 55, 56, 914
Papalık devletleri, 807
Paralı askerler (mersenerler), 85, 91, 101, 159
Paris Barış Antlaşmaları, 292, 479, 485, 487, 488, 489, 493
Parsons (T.), 523
Pasifik Okyanusu, 171, 181, 728, 737, 738, 739
Pax americana, 412
Pax britannica, 224, 253, 412, 417, 593, 674
Pax romana, 44

Pearl Harbor Saldırısı, 11, 739
Peloponez Birliği, 45
Peloponez Savaşları, 35, 36, 37, 38, 40, 44, 46, 47, 49, 50, 100, 411, 413, 415, 445, 826, 828, 918
Pentagon, 192, 193, 205, 708
Persler, 38, 40, 42, 43, 45, 46, 50, 51, 417
Pers-Yunan savaşları, 40
Petro (I. - Büyük), 448, 478
Philippos (II.), 39, 40
Piyadeler, 89, 100, 107, 177, 216, 219, 221
Piyasa kültürü, 250, 252, 263, 267, 282
Platon, 43, 81, 517
Polaris füzeleri, 694, 709
Polonya, 109, 249, 260, 428, 488, 535, 597, 801, 809, 840, 844
Portekiz, 68, 407, 418, 507, 650, 716, 718, 720, 724, 725, 726, 730, 736, 738, 739, 809, 922
Portekizliler, 725, 726, 735, 739
Post-pozitivizm, 371
Pozitivizm, 371
Praksiyoloji, 348
PRIO, 514, 515, 516, 550, 552
Propaganda, 12, 21, 214, 338, 347
Protestanlar, 74, 417
Prusya, 106, 107, 109, 110, 119, 122, 159, 160, 161, 162, 163, 166, 167, 168, 169, 170, 186, 187, 199, 200, 216, 222, 354, 356, 485, 488, 672, 673, 674, 740, 751, 757, 807
Psikolojik faktörler, 301, 319, 320, 323, 324, 329, 698, 709, 767, 769, 771, 840, 845, 848, 849, 865, 867, 868, 875, 876, 877, 910, 927, 929, 930
Psikolojik savaş, 357

R

RAND, 308, 691
Ranke (L. von), 353, 354
Rapoport (A.), 293, 699, 356, 358
Rastlantı faktörü, 143
Rasyonalizm, 111, 143
Rasyonel karar alma yaklaşımı, 918, 925, 926, 927
Rasyonel seçim, 577, 583, 584
Rawls (J.), 826
Reagan (R.), 397, 460, 470, 766, 800, 801, 803, 804
Realistler, 577, 582, 596, 621, 674, 676, 679, 680, 681, 798, 812, 814, 918, 924

Realizm, 50, 51, 111, 290, 293, 294, 295, 296,
310, 313, 344, 345, 382, 394, 397,
398, 399, 402, 403, 406, 410, 416,
427, 428, 429, 431, 434, 453, 517,
579, 747, 769, 771, 776, 891, 892,
894, 918, 919

Realpolitik, 291, 431, 433, 451, 455, 593, 614,
615, 618, 836, 837

Rekabet, 576, 582, 583, 584, 592, 593, 594,
595, 596, 610, 611, 614, 615, 616,
619, 628, 632, 633, 634, 635, 637,
638, 639, 640, 641, 642, 643, 644,
645, 646, 647, 648, 649, 650, 651,
652, 653, 655, 834, 856, 859, 860,
882, 885, 902, 923, 924, 926

Ribbentrop (J. von), 201

Ricardo (D.), 407

Richardson (L.F.), 293, 294, 302, 303, 307,
314, 514, 522, 523, 524, 526, 527,
544, 555, 580, 582, 605, 612, 623,
651

Roma İmparatorluğu, 44, 45, 46, 53, 56, 57,
60, 84, 88, 97, 99, 100, 101, 185,
186, 467, 468, 469, 470, 717, 735,
736, 738, 779, 799, 831

Romalılar, 85, 88, 96, 97, 98, 99, 100, 101

Romantizm, 110, 115, 117, 118

Romanya, 459, 488, 540, 836, 844, 890

Rommel (E.), 329, 330, 331

Roosevelt (F.D.), 490, 727

Roosevelt (T.), 171

Rosenau (J.N.), 515, 520, 521, 553

Rousseau (J.J.), 344, 345, 380, 388, 389,
390, 477, 500, 507, 508, 779, 780,
820

Rönesans, 84, 91, 94, 102, 446

Ruanda, 825, 834, 835, 836, 837, 839, 840,
842, 844, 848, 851

Ruanda İç Savaşı, 825

Ruggie (J.), 409, 415

Rummel (R.), 549, 551

Rumsfeld (D.), 804

Rus-Japon Savaşı, 361, 672

Rusk (D.), 205

Russett (B.), 634, 658, 775, 776, 777, 778, 781,
782, 783, 784, 785, 786, 788, 790,
791, 792, 793, 794, 796, 798, 799,
800, 804, 805, 806, 807, 808, 810,
812, 813, 814, 815, 816, 817, 818,
819, 820, 821

Rusya, 107, 111, 119, 124, 126, 128, 177, 219,
220, 229, 245, 246, 247, 248, 249,
257, 258, 260, 305, 323, 409, 413,
414, 417, 439, 440, 441, 442, 444,
445, 446, 448, 449, 450, 455, 484,

485, 507, 540, 541, 588, 597, 602,
633, 635, 636, 671, 676, 687, 707,
715, 742, 751, 754, 756, 757, 759,
760, 784, 810, 875, 890

Rusya seferi, 124, 126, 128, 166, 185, 199, 356

S-Ş

Saddam Hüseyin, 193, 439, 534, 797

Sainte-Beuve, 172, 183

Saint-Germain Antlaşması, 488

Saint-Simon (C.H. de), 337

SALT Antlaşmaları, 205, 369, 428, 694, 696,
704

Samuraylar, 31, 218

Sandhurst Kralliyet Askeri Akademisi, 211,
217

San Francisco Konferansı, 479, 490, 491,
493, 499

Sartre (J.P.), 339

Savaş döngüleri, 300, 302, 304

Savaş ekonomisi, 197

Savaşın bilimsel etüdü, 310, 515, 520, 521,
525, 549, 552, 576, 881

Savaşın doğası, 137, 142, 153, 195, 196, 197

Savunma, 19, 23, 43, 44, 72, 78, 79, 81, 126,
130, 172, 173, 175, 362, 918

Savunma harcamaları, 749

Sawyer (R.D.), 11, 18, 21, 22, 29

Scharnhorst (G. von), 107, 117, 132, 160, 161,
163

Schelling (T.), 358, 367, 691, 692, 693, 695,
696, 697, 698, 699, 700, 701, 703,
704, 705, 707, 709, 711, 712, 713

Schmitt (C.), 369

Schultz (G.), 192

Schumpeter (J.), 263, 264, 267, 285, 780

Sedat (E.), 201, 202, 204

Seferberlik, 14, 195, 198, 199, 206, 464, 469

Selahaddin Eyyubi, 916

Selçuklular, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239

Self-determinasyon, 259, 385, 487, 495, 499,
801

Selim (II.), 736

Senegal, 187

Senese (P.D.), 576, 591, 602, 604, 614, 615,
616, 618, 620, 622, 623

Sermaye, 250, 251, 253, 255, 256, 257, 259,
260, 262, 263, 264, 266, 267, 272,
273, 274, 275, 278, 279, 280, 282

Sevr Antlaşması, 488

Sınıf mücadelesi, 260, 282

Sınırlı savaş, 582, 697, 701, 703

SİPRI, 516, 550, 713, 839
Sırbistan, 439, 442, 834, 838, 841, 844, 890
Sırpılar, 437, 441, 442, 834
Sibirya, 245, 246
Silahlanma, 293, 378, 395, 396, 397, 487, 490,
506, 885, 887, 888, 902, 918
Silahlanma yarışı, 427, 578, 583, 596, 597,
603, 614, 615, 616, 627, 632, 634,
692, 696, 701, 711, 762, 764
Silahların kontrolü, 696, 706
Silahsızlanma, 349, 416, 693, 707, 709, 712
Silezya Savaşları, 121, 126, 159
Singapur, 405, 502, 508
Singer (J.D.), 303, 304, 310, 384, 392, 393,
394, 399, 492, 513, 514, 515, 516,
517, 518, 519, 520, 521, 522, 523,
524, 525, 526, 527, 528, 529, 530,
531, 532, 533, 535, 537, 538, 539,
541, 542, 543, 544, 545, 546, 547,
549, 550, 551, 552, 553, 554, 555,
576, 580, 582, 591, 605, 612, 613,
623, 633, 640, 645, 658, 781, 782,
806, 807, 824, 825, 826, 882, 883,
884, 904, 915, 917, 918, 923, 934
Sipahiler, 239, 758
Sistem savaşı, 826, 828, 848
Sivil kayıplar, 504, 843
Siviller, 538, 539, 544, 545, 551
Siyasal kutuplaşmalar, 632
Skolastik düşünce, 58
Slovenya, 439, 442, 446
Small (M.), 304, 492, 514, 515, 523, 524, 525,
526, 527, 528, 529, 530, 531, 532,
533, 535, 538, 539, 543, 544, 545,
550, 551, 552, 553, 554, 555, 580,
582, 591, 605, 623, 633, 658, 781,
782, 806, 807
Smith (A.), 385, 404, 407, 924
Snyder (R.), 515
Soğuk Savaş, 26, 57, 152, 194, 202, 270, 290,
308, 329, 337, 339, 340, 346, 349,
354, 355, 357, 358, 360, 361, 365,
366, 367, 369, 371, 391, 395, 397,
398, 405, 413, 421, 422, 426, 427,
428, 431, 432, 433, 434, 435, 437,
438, 439, 441, 442, 445, 448, 449,
451, 452, 455, 461, 464, 465, 470,
471, 477, 492, 498, 499, 508, 521,
613, 615, 616, 619, 636, 646, 666,
668, 678, 679, 682, 693, 694, 696,
709, 711, 712, 727, 742, 761, 764,
766, 771, 776, 783, 789, 791, 794,
798, 801, 803, 805, 827, 829, 832,
833, 840, 848, 874, 876, 877, 884,
888, 892, 895, 910, 911, 913, 919
Somali, 500, 508
Somme Savaşı, 215, 216
Sorokin (P.), 293, 303, 304, 514, 522, 523,
555, 915
Sovyetler Birliği, 57, 163, 202, 204, 214, 248,
258, 264, 266, 305, 338, 339, 340,
343, 358, 361, 362, 368, 369, 397,
405, 410, 413, 416, 418, 426, 427,
428, 430, 431, 432, 435, 437, 442,
447, 449, 452, 453, 465, 469, 470,
475, 476, 491, 492, 521, 530, 534,
540, 595, 597, 633, 635, 636, 637,
650, 666, 670, 671, 678, 679, 685,
692, 695, 703, 704, 706, 707, 708,
718, 727, 740, 742, 751, 753, 761,
764, 765, 766, 801, 806, 828, 830,
844, 857, 870, 875, 877, 892, 917
Soykırım, 825, 834, 835, 836, 837, 838, 839,
840, 841, 844, 845, 848, 849
Sömürgecilik, 224, 251, 268, 270, 276, 490,
496, 753, 756, 768
Sömürge imparatorluğu, 326
Sömürgeleştirme, 185, 186, 187, 188, 189
Sömürge savaşları, 187
Sömürü, 11, 268, 277
Sönmezoğlu (F.), 296, 297, 309, 314
Sparta, 38, 40, 41, 42, 45, 47, 48, 50, 51, 52,
413, 415, 416, 445, 584, 799, 918
Spengler (O.), 447
Spinoza (B.), 380, 381, 384, 386, 388, 389
Spiro (D.), 778, 820
Srebrenica soykırımı, 442, 841, 842
Sri Lanka, 438, 809
Stalingrad Muharebesi, 214, 917
Stalin (J.), 12, 205, 249, 252, 257, 258, 264,
266, 490, 917
Starr (H.), 612, 623, 781, 782, 783, 816, 817
Statüko, 669, 670, 671, 674, 675, 676, 679,
683, 684, 687, 733, 740
Strategos, 35, 36
Strateji, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 180,
181, 185, 188, 212, 217, 317, 319,
320, 322, 323, 325, 326, 327, 328,
329, 333, 336, 347, 348, 355, 356,
357, 365, 367, 368, 459, 460, 465,
467, 468, 469, 470, 471, 691, 692,
693, 697, 698, 700, 701, 703, 711
Sudan, 187, 438, 841, 844
Sun Bin, 27
Sun Tzu, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20,
21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 180,
192, 193, 194, 195, 196, 197, 198,
199, 206, 208, 319, 320, 322, 323,
469

Suriye, 186, 204, 451, 452, 530, 711, 834, 876, 891, 901
Suudi Arabistan, 409, 441, 444, 446, 447
Sünniler, 80, 452, 797
Süper kirli bomba, 709
Süregelen rekabetler, 634, 638, 648, 650, 656, 876
Sürpriz baskın, 45
Süvariler, 89, 100, 107, 177, 185, 216, 219
Süveyş Krizi, 860, 888
Sweezy (P.), 270
Şamir (I.), 901
Şarlıman, 56, 65
Şaron (A.), 884
Şatt-ül-Arap su yolu, 684
Şehir devletleri, 40, 42, 48, 49, 50, 51, 411, 827
Şehitlik, 26, 469
Şiiiler, 80, 452, 684, 797, 798, 801
Şin Bet, 205
Şosan, 31
Şövalyeler, 216

T

Taarruz, 130, 172, 173, 175, 187, 188, 195
Tacik İç Savaşı, 585
Tacikistan, 438, 613
Taktik, 107, 119, 124, 129, 130, 131, 132, 136, 165, 172, 174, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 186, 188
Tammen (R.L.), 666, 667, 668, 669, 670, 671, 673, 674, 675, 676, 678, 679, 680, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688
Tampon bölge, 467, 603
Taoculuk, 22, 23, 24
Tarih, 333, 334, 335, 336, 337, 339, 343, 347, 351, 355, 357, 365
Tarihsel analiz yöntemi, 133, 910, 913, 931
Tarihselci bakış, 296
Tavuk oyunu, 703
Tayland, 633
Tayvan, 405, 502, 809
Tehdit kavramı, 16, 403, 409, 416, 421, 427, 432, 434, 443, 446, 451, 452, 453, 455, 521, 528, 642, 644, 645, 651, 697, 701, 706, 711, 712, 746, 760, 764, 795, 828, 831, 836, 865, 872, 922
Tehdit algısı, 866, 867, 871
Tek-kutupluluk, 668, 919
Teknoloji faktörü, 192, 196, 198, 201, 202, 203, 206, 208, 298, 410, 411, 412, 417, 420, 603

Terör dengesi, 367
Terörizm, 25, 531, 767, 797, 825, 832, 875
Thompson (W.R.), 403, 595, 618, 622, 623, 642, 649, 650, 658, 716, 720, 738, 739, 740, 742, 743, 910, 931, 932, 933, 934
Tırmanma aşaması (krizlerin), 134, 866, 867, 868, 869, 871, 872, 873
Tırmanma merdiveni yaklaşımı, 307, 309
Tibet, 438
Ticaret faktörü, 913, 915
Tito (J.), 442
Tocqueville (A. de), 335, 338, 355, 800
Topçu kuvvetler, 177, 178, 184, 188
Toprak faktörü, 575, 596, 599, 600, 601, 602, 604, 611, 612
Toprak hâkimiyeti, 483, 484, 486, 489, 495
Topraksallık, 404, 405, 420, 628, 641, 643, 644, 645, 646, 647, 650, 655, 828, 830, 831, 833, 836, 837, 838, 842, 845, 847
Topraksal yakınlık, 478, 602, 605, 805, 863, 866, 867
Topyekûn savaş kavramı, 26, 27, 194, 359, 362, 418, 464, 470, 479, 486, 494, 582, 704, 728
Tordesillas Antlaşması, 724, 725, 739
Totalitarizm, 21, 339
Toynbee (A.J.), 447, 579, 716, 717, 913, 914, 921
Trablusgarp Savaşı, 890
Trafalgar Muharebesi, 737, 738, 739, 740
Transnasyonalizm, 394, 408
Treitschke (H. von), 340, 354
Trianon Antlaşması, 488
Troçki (L.), 12, 247, 248, 249, 251, 252, 258, 264, 269, 540
Truman Doktrini, 765
Truman (H.), 427
Truva Savaşı, 38, 51
Tukidides, 35, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 49, 50, 51, 136, 358, 410, 413, 415, 416, 434, 798, 918
Tunus, 884
Tutsiler, 837
Türkiye, 270, 405, 439, 440, 441, 444, 447, 448, 449, 488, 507, 598, 602, 633, 636, 642, 643, 758, 797, 809, 840, 851
Türkler, 219, 220, 230, 231, 232, 233, 238, 469, 488
Türk Kurtuluş Savaşı, 643
Tversky (A.), 927, 929, 934

U-Ü

UCDP, 516, 527, 545, 550, 552, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 605, 606
Ukrayna, 220, 249, 439, 446, 602
Ulusal çıkar, 192, 281, 307, 308, 309, 392, 411, 412, 416, 427, 432, 434, 487, 602, 644, 645, 670, 795, 801, 915
Ulus-aşırı aktörler, 345, 370
Ulusçuluk, 484, 486, 492, 495, 497, 500
Ulus-devlet aktörü, 18, 255, 259, 273, 279, 280, 421, 655, 662
Ulus-devlet inşası, 478
Uluslararası Adalet Divanı, 491
Uluslararası Ceza Mahkemeleri, 835, 837, 838, 841
Uluslararası hukuk, 67, 496, 500, 578, 579, 612, 615, 656
Uluslararası krizler, 645, 646, 854, 856, 860, 861, 863, 864, 866, 867, 870, 872, 873, 874, 876, 877, 878
Uluslararası kurumlar, 785
Uluslararası örgütler, 750, 784, 815
Uluslararası politik iktisat, 404, 412
Uluslararası rejimler, 409, 415, 416
Uluslararası terörizm, 25, 359, 371, 451, 452, 484, 531, 567, 571, 572, 573, 767, 784, 795, 797, 801, 802, 804, 825, 832, 875
Uppsala Üniversitesi, 515, 516, 527, 552, 555
USAID, 801
Utrecht Antlaşması, 326, 482, 483, 484, 727
Uzak Doğu, 437
Uzun döngüler kuramı, 715, 716, 719, 721, 722, 723, 725, 726, 728, 729, 730, 731, 733, 737, 739, 741, 742, 922
Üçleme (Clausewitz) 106, 136, 152
Üçüncü Dünya 268, 280, 405, 491, 492, 497, 498, 499, 508
Üçüncü tür savaşlar 494, 498, 499, 501, 504, 505
Ülkesellik 277, 655, 656
Ürdün 508, 875, 876, 884, 891, 901

V

Valeriano (B.) 590, 591, 596, 597, 599, 600, 606, 607, 622
Van Creveld (M.) 153, 358
Van Evera (S.) 378
Varşova Paktı 470, 924
Vasquez (J.A.) 523, 524, 525, 554, 555, 575, 576, 577, 578, 580, 582, 584, 590,

591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 910, 932
Vatikan 56, 57
Vendée Muharebesi 111, 124
Venedik 650, 720, 725, 735, 736, 738
Venedik Antlaşması 914
Venezuela 507
Versailles Barış Antlaşması 161, 162, 188, 208, 292, 326, 328, 475, 487, 488, 489, 842, 847
Vestfalya Barış Antlaşması 153, 408, 417, 433, 447, 478, 480, 481, 483, 484, 494, 495, 499, 500, 502, 503, 752
Vietnam 150, 157, 192, 195, 196, 197, 198, 202, 205, 206, 395, 397, 429, 430, 431
Vietnam Savaşı 192, 195, 196, 198, 202, 205, 206, 395, 397, 429, 430, 431, 525, 585, 590, 592, 599, 679, 685, 694, 708, 765, 804
Vitoria (F. de) 62, 67, 68, 74
Viyana Kongresi 57, 169, 177, 417, 479, 483, 484, 485, 486, 489, 493, 495, 532, 655, 673, 674
Viyana Kuşatması (İkinci) 759
Voltaire (F.M.) 159, 500

W

Wallace (M.D.), 627, 659
Wallenstein (P.), 516, 605, 606, 608, 610, 623, 805
Wallerstein (I.), 268, 271, 272, 283, 285, 758, 764, 767, 773, 794
Walt (S.), 378, 399, 403
Waltz (K.), 51, 53, 310, 343, 344, 346, 373, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 393, 396, 397, 398, 399, 402, 403, 422, 507, 518, 522, 524, 555, 826, 829, 917, 918, 919, 924
Waterloo Savaşı, 108, 160, 166, 169, 185, 212, 213, 215, 216, 356, 740
Wayman (F.), 527, 532, 535, 537, 538, 541, 542, 546, 547, 554, 555, 592, 632, 637, 638, 642, 659
Weber (M.), 335, 339, 344, 350, 351, 355, 364, 366, 373, 374
Weimar Cumhuriyeti, 161, 214, 256
Weinberger (C.), 192, 193
Weinberger Doktrini, 192

Wellington Dükü, 212, 213, 214
Wendt (A.), 398, 434
West Point Askeri Akademisi, 172, 179, 181
Wight (M.), 579
Wilhelm (II.), 171, 323, 737
Wilkenfeld (J.), 854, 856, 860, 863, 866, 878, 879
William (I. - Fatih), 916
William (III. - Orange), 726, 727
Wilsonculuk, 292, 578, 801
Wilson (W.), 291, 326, 385, 478, 487, 490, 795, 802
Wright (Q.), 289, 290, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 309, 310, 311, 312, 314, 514, 518, 522, 524, 526, 527, 532, 553, 555, 576, 580, 915

Y

Yahudilik, 78, 454, 860
Yahudi Soykırımı (Holokost), 57, 824, 825, 837, 842
Yale Üniversitesi, 691, 712, 783, 839
Yaşam alanı (Lebensraum), 214, 326
Yedi Yıl Savaşları, 106, 119, 121, 122, 159, 300, 301

Yeniçeriler, 219, 241
Yeni-Kantçılık, 781
Yeni muhafazakârlar, 427, 431, 460, 462, 463, 467, 797, 802, 804
Yıldırım Savaşı (Blitzkrieg), 317, 318, 319, 325
Yıldız Savaşları Projesi, 397
Yıpratma savaşı, 37, 44, 45, 50, 51, 362
Yom Kippur Savaşı, 200, 204, 206, 207, 209, 396, 860, 870, 888
Yugoslavya, 437, 440, 442, 445, 488, 613, 830, 833, 834, 835, 838
Yumuşak güç, 752
Yunanistan, 40, 41, 45, 48, 50, 488, 507, 585, 597, 598, 617, 633, 642, 643, 735, 779, 809, 890
Yunan şehir devletleri, 84
Yüksek strateji, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 329
Yüz Gün Savaşları, 891

Z

Zayıf devletler, 494, 498
Zen Okulu, 31, 32
Zuiderzee Deniz Savaşı, 738, 739